ÑAPA

Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

zaterdag 6 oktober 2012

MUZIEK
Roël Calister:
Lol op het podium
5

LITERATUUR
Een nieuw land
Curaçao
7

INTERVIEW
Dermatoloog
Roxanne Gouverneur
10

Verwezenlijking van een droom:

'Een mooi en leefbaar Otrobanda'

Meer dan tien jaar geleden werd een stichting opgericht met de naam Plataforma Otrabanda. In de loop der tijd werd de naam gewijzigd in Federashon Otrobanda, met een eigen bestuur. De Federashon heeft als doelstelling het versterken van de besturen van de afzonderlijke buurten van Otrobanda. Om welke wijken gaat het? Gabi Da Costa Gomez zegt: "Het zijn er acht, Baralt Wijk, Ser'i Dòmi, Dòmi Abou, Mundo Nobo, Kortijn, Kurá Shon Fil, Rif en Ser'i Otrabanda."

Tekst: Marja Berk Foto's: Ken Wong

Gabi Da Costa Gomez en Kurt Schoop zijn iets minder dan een jaar respectievelijk president en vice-president van Federashon Otrobanda. Wat was de noodzaak van het oprichten van een dergelijke stichting? Da Costa Comez:. "We komen op voor de belangen van Otrobanda in de breedste zin van het woord. Concreet betekent dit het bewerkstelligen van het welzijn van de mensen die er wonen. Maar dat niet alleen, we kijken ook naar de infrastructuur en het oplossen van allerlei problemen die er zich voordoen. Vervallen woningen bijvoorbeeld. Het is overigens niet zo dat wij de taken van Sociale Zaken overnemen, maar wij worden geconfronteerd met problemen inzake vuil of kapotte verlichting." De Federashon is opgedeeld in diverse commissies. Zo is Dennis Klaus de voorzitter van een commissie die zich hard maakt voor de infrastructuur en een commissie die zich bezighoudt met het huisvuil. Die commissie valt onder de secretaris van de Federashon, Lai Fung How.

Vuilophaal

Kurt Schoop: "Momenteel zijn er gesprekken gaande met Selikor om te kijken hoe dit probleem het hoofd geboden kan worden met een duurzame oplossing voor een schoon Otrobanda. Je kunt je bijvoorbeeld wel voorstellen dat Selikor met haar grote wagens niet in staat is de smalle steegjes in Otrobanda te bereiken. Het gevolg is dat de bewoners zelf een vuilstortplaats creëren. Dat moet je natuurlijk niet willen en we proberen dit op te lossen. Eén hele grote vuilnisbelt is al opgeruimd en daarvoor in de plaats is een kinderspeelplaats gekomen. Kinderen hebben zelf meegeholpen met schilderen en ze waren erg enthousiast. Door een uitstekende samenwerking met Selikor worden de problemen stuk voor stuk aangepakt."

> Het kan en mag niet zo zijn dat je thuis zit te mopperen op de regering en zelf niets onderneemt.

Da Costa Gomez is een bevlogen voorstander van het systeem van gescheiden huisvuil, maar stuitte in eerste instantie op verzet. "Maar zo langzamerhand begint het idee te wortelen en wordt het wat warmer ontvangen." Schoop: "Het proces is gaande en wat we willen bereiken is dat men zich bewust wordt van het feit dat vuilophaal in Otrobanda nu eenmaal een andere strategie vereist dan in bijvoorbeeld Brievengat."

Waarbij het een groot voordeel is dat Da Costa Gomez en Schoop met hun neus op de problematiek zitten en alleen zij de juiste informatie kunnen verschaffen. Schoop: "Kijk, ik noem nog een voorbeeld. Veel mensen in Otrobanda hebben geen tuin. Daarom wordt de groene afvalbak voor de deur neergezet, die dan door anderen voor andere doeleinden wordt gestolen. Degenen die geen bak meer hebben, gooien het vuil dan maar op straat, het moet in hun ogen toch ergens heen. En dan zijn we weer een vuilstortplaats rijker."

Veiligheid

Behalve de genoemde commissies bestaat er ook een commissie Veiligheid, die veel met de politie vergadert. Da Costa Gomez zegt: "Dat is zeker ook noodzakelijk om de veiligheid te verhogen. Er lopen hier erg veel toeristen rond, terwijl het voor de lokale mensen zeker zo belangrijk is om veilig over straat te kunnen. Door goed overleg met de politie, zie je nu al de resultaten. Wederzijdse medewerking en begrip. Maar we hebben ook wel wat puntjes van kritiek hoor. Eerlijk? Ik vind sommige agenten niet capabel genoeg voor het functioneren in de maatschappij op straat. En dan heb ik het over de manier van communiceren, het gebrek aan sociale vaardigheid. De manier waarop zij gewend zijn met mensen om te gaan is erbarmelijk. Ik snap donders goed dat je bij gebrek aan personeel niet al te kritisch kunt zijn in je aannamebeleid. Maar zet die mensen dan achter de computer of laat ze geitendieven vangen."

Het is sociale armoede en gebrek aan inzicht waar Da Costa Gomez op doelt. "Ik zeg je, ik ken een oude man. In zijn wijk zeer geliefd, vooral bij kinderen. Deze man kreeg van een politieagent een grote bek en werd geschoffeerd waar kinderen bij stonden. Zo ondermijn je zijn gezag, snap je? Er moet een mentaliteitsverandering komen, maar daar gaat wel veel tijd in zitten en je moet beschikken over een lange adem."

In het kader van veiligheid wordt ook regelmatig met DOW vergaderd. "Mensen klagen namelijk over het gebrek aan verlichting in de steegjes", verduidelijkt Schoop. "En juist daar vinden regelmatig overvallen plaats." DOW heeft naar aanleiding van deze vergaderingen het licht gezien en is enthousiast over de doelstellingen van de Federashon. "De mensen achter de tekentafel zijn zich niet bewust van het gebrek aan verlichting op die plaatsen en waren blij dat wij de problematiek aangaven."

Wijkontwikkeling

De belangrijkste commissie, Wijkontwikkeling, valt onder Kurt Schoop. "Daar ligt min of meer de focus. Alle wijken beschikken inmiddels over een redelijk goed functionerend bestuur. Er wordt training gegeven om een goede samenwerking te bewerkstelligen en betrokkenen zijn erg gemotiveerd. Maar er wordt veel tijd in gestoken door de wijken in de te gaan en te zoeken naar de juiste mensen." Het creëren van een groepsbesef is volgens Schoop niet zomaar voor elkaar en hij wil dit volbrengen door middel van die training. "Vergadertechnieken, persberichten schrijven, gebruik van digitale sociale netwerken en omgaan met instanties zoals Selikor en Aqualectra, alles komt voorbij."

Kurt Schoop (links) en Gaby Da Costa Gomez

Daar is uiteraard geld mee gemoeid, echter, subsidie krijgt de Federashon niet. "Geen stuiver", zegt Da Costa Gomez. Daarom is hij van plan een commissie Fondsenwerving op te richten, met de blik gericht op Europa. "Ik heb hier goede mensen met inzicht voor nodig die in staat zijn grote dingen op dit gebied te doen. Echt, die plannen zijn te groot om met een collectebus langs te gaan. We willen verbreding in alle organisaties. Daartoe hebben we de Oasis Game gebruikt om een droom te vormen."

Spelenderwijs

Oasis Game? Uitleg graag! Schoop doet dit maar al te graag: "Oasis Game is een methode waar je spelenderwijs de wijk ingaat en contact legt met mensen om ze te activeren. Dit wijkspel heeft ten doel het realiseren van de meest gemeenschappelijke droom van een gemeenschap op een interactieve, laagdrempelige en speelse manier. Gezamenlijk wordt een concrete stap gezet om de wijk mooier te maken door de handen uit de mouwen te steken. Tijdens een Oasis Game speelt een team van wijkbewoners, professionals en vrijwilligers het spel. Idealiter zijn dat tussen de 20 en 30 personen, waarbij de verdeling gelijk is. Het team dat het spel speelt wordt begeleid door Oasis Game-facilitators en gaat verspreid over twee of drie weekenden de wijk in met opdrachten om bewoners erbij te betrekken en te mobiliseren.
Zo wordt ruimte gecreëerd om actief mee te dromen, te beslissen en mee te werken aan een gezamenlijk gedragen resultaat. Een Oasis is geslaagd als mensen zich gesterkt weten in het gevoel dat zij samen iets kunnen bereiken."

"Het leuke is", zegt Schoop, "dat wij ook door studenten van de University of Curaçao worden ondersteund bij het bewerkstelligen van een overkoepelend masterplan voor geheel Otrobanda. Dat heeft vele facetten. Niet alleen de technische, maar ook de economische kant, zoals onder meer het winkelgebeuren, krijgt aandacht."

Emotie

Het streven van Da Costa Gomez en Schoop is nobel te noemen en we hebben even de 'technische' kant van de motivatie belicht. Maar er gaat ongetwijfeld ook een emotionele drijfveer achter schuil. Welke is dat? Da Costa Gomez: "Jazeker. Ik vind dat er in je leven drie prioriteiten bestaan: allereerst komt de familie aan bod, maar om je gezin te kunnen onderhouden heb je een goede baan nodig. Dat zijn er alvast twee. Als je die twee voor elkaar hebt, vind ik het min of meer een plicht iets terug te doen voor de gemeenschap. Het kan en mag niet zo zijn dat je thuis zit te mopperen op de regering en zelf niets onderneemt. Dat is pure verpaupering! Kurt en ik werken uitstekend samen en we hebben één belangrijk gemeenschappelijk doel: Otrobanda. No discussion. Daar laten we ons niet van af brengen en ik hanteer een motto: Little people talk about other people. Big people talk about issues and challenges! Ik laat me niet verleiden door mensen die negatieve kritiek hebben en trachten een neerwaartse spiraal te scheppen."

Schoop verwoordt zijn drive: "Mijn emotie erachter? Ik ben verslaafd aan het maken van een verschil, dat inspireert me. Het is mijn drijfveer om datgene waar ik bij betrokken ben zo goed mogelijk te doen. Als het om Otrobanda gaat is dat bij mij zo'n tien jaar geleden begonnen toen ik met een project bezig was waarbij ik ook de wijk in moest. Ik ben toen verliefd geworden op de mensen en hun levensinstelling. Dat was de reden dat ik in deze wijk uiteindelijk een huis kocht."

Bedrijf

Zowel Schoop als Da Costa Gomez hebben naast alle activiteiten voor Fundashon Otrobanda, een eigen bedrijf. Schoop houdt zich bezig met consultancy en training aan verschillende projecten. Hij heeft veel in het onderwijs gedaan en deed ervaring op met het begeleiden van processen binnen scholen.

Da Costa Gomez heeft een adviesbureau. Hij woonde jaren in Nederland, maar is al geruime tijd weer terug. Hij is gespecialiseerd in veranderkunde en heeft zijn opleiding met betrekking tot organisatie-advieswerk in Nederland gevolgd. Hij werkt voor de overheid, het bedrijfsleven en voor de marine. "Het gaat altijd over veranderen", lacht hij, "maar dat proces gaat erg diep. Dat is niet een, twee, drie te bereiken en het gaat soms met één stap vooruit en twee terug om bij die verdere stappen naar het eind van de tunnel te komen."

Bij zijn werkwijze wordt ook een sterkte/zwakte-analyse gehanteerd, de zogenaamde SWOT. "Die hanteer ik ook voor mezelf", zegt Da Costa Gomez, "en dat heeft als resultaat dat ik steeds één zwak punt tegenkom: ik klets teveel!" Hij grinnikt en ziet er zelf de humor wel van in.

Beide mannen zijn toegewijd aan hun droom over Otrobanda. Zozeer zelfs dat de functie voor de Federashon welhaast een tweede fulltime baan inhoudt. Maar bevlogen en enthousiast dromen ze verder en maken zich hard voor dat ene gemeenschappelijke doel: een leefbaar en mooi Otrobanda!

ÑAPA 2012
Nr. 35

INHOUD

Mooi en leefbaar Otrobanda 1
Spotlight 2
Cultuur: Asiento! 3
Gezondheid 4
Muziek: Roël Calister 5
Cultuur Agenda 6
Literatuur: Nieuw land Curaçao 7
Varia Puzzels 8
Eten & Drinken 9
Dermatoloog Roxanne Gouverneur 10
Business Columns 11
Business Rubrieken 12
In bedrijf 13
Booming Panama 14

Colofon

BLADMANAGER
Karin Wooning
EINDREDACTEUR
Hans Vaders
ADVERTENTIES
Marloes Tak
VORMGEVING
Wendela Ataliede
Sarah Kuiper

Aan deze Ñapa werkten mee:
Ingemara Bak
Marja Berk
C.V.F.
Monique Casimiri
Linda van Eekeres
Verele Ghering
Hans de Haan
Fred de Haas
Margot Hack
Lennart Huijsen
Erik van Kampen
Lisette Keus
Aroena Lakhi
Judice Ledeboer
Gofrie van Lieshout
Liesbeth Mantel
Roxanne Martha
Otti Thomas
Marcel Truyens
Hans Vaders
Mineke de Vries
May Voges
Miriam de Windt
Ken Wong
Karin Wooning

Ñapa is een publicatie van:
Uitgeverij Amigoe NV
Scherpenheuvel z/n
Curaçao

Tips voor de redactie?
Bel 736-9050
Email napa@amigoe.com

Adverteren?
Bel Marloes Tak
767-2000
advertentienapa@amigoe.com

'Gifts from Yemaya'

Germaine Jong Loy

Dèka is een chòler, een crack addict, die rondsjouwt met een blauw koffertje op wielen. Hierin draagt ze haar levensbagage bij zich; stenen van het strand, die elk een eigen verhaal vertellen. "De stenen heeft ze gekregen, want ervaringen krijg je, die vind je niet zelf", zegt Germaine Jong Loy, schrijfster, actrice en producer van het toneelstuk 'Gifts from Yemaya'. Jong Loy wil de mensen iets meegeven met dit stuk, maar wat precies houdt ze nog even geheim. Vanaf half oktober staat Jong Loy op de planken in Teatro Luna Blou, maar ze lichtte alvast een tipje van de sluier op.

Tekst: Lisette Keus Foto's: Ken Wong

Het verhaal speelt zich af op de veertigste verjaardag van Dèka, met feitelijke gebeurtenissen op de dag zelf, maar ook in het verleden aan de hand van haar herinneringen. Dèka weigert nog langer met haar stenen rond te sjouwen en ze wil ze vanaf de Julianabrug gooien voor Yemaya, de godin van de zee. Het is de vraag of Dèka dat, wat ze ooit als gift van Yemaya heeft gekregen, zo maar kan teruggeven?

Jong Loy noemt het de twee niveaus: 'real time' en 'thoughts', maar wel gebaseerd op 'real life'. Jong Loy: "Of het een heftig stuk is? Natuurlijk! Het stuk gaat over een chòler, op Curaçao, natuurlijk is dat heftig. Want hoe word je een chòler? En ja, het zijn waargebeurde verhalen. Ik begrijp nooit dat mensen geen waargebeurde verhalen kunnen schrijven, direct of indirect moet je zoiets meegemaakt hebben. Het verhaal is gebaseerd op een figuur die me wat doet, een vrouwelijke chòler. En weet je dat chòlers vaak niet dom zijn? Het zijn mensen die je tot denken aanzetten, tenminste die mij in ieder geval tot nadenken aanzetten."

Pijnlijk, maar grappig

"Maar je moet ook humor hebben hoor", vervolgt de goedlachse Jong Loy. "Juist omdat het zo pijnlijk is, is het soms grappig. Ik moet ook altijd eerst heel hard lachen als iemand van zijn stoel valt. Ik kan er gewoon niets aan doen, het is toch grappig. En natuurlijk is het ook een zenuwontlading, maar lachen houdt het ook een beetje handelbaar. Er is trouwens een Surinaams gezegde dat luidt: 'Pe dede de, na drape lafu de'. Dit betekent zoiets als 'waar de dood is, wordt ook nog gelachen'."

Caribische muziek

Jong Loy heeft haar roots in Suriname, maar woont al vijfentwintig jaar op Curaçao. De vrolijke Caribische beats zitten dan ook in haar bloed. "Ik ben van hier, nou ja uit de buurt dan, uit Suriname. En ik ben donker. En op het moment dat de Caribische muziek begint gaat er een kastje bij me open. Daarom heb ik er ook voor gekozen om de muziek van hier en de teksten in het Papiaments te houden. Nederlandse teksten en muziek is dodelijk. Zie je het al voor je: André Hazes die door de luidsprekers galmt. Ha, ha, nee hoor. Het is een universele boodschap die ik wil brengen en ik zal dat in het Nederlands doen, omdat ik van huis uit Nederlands sprekend ben, maar het weerspiegelt Curaçao in alle facetten."

"Ik ben dus geboren in Suriname en heb daar tot mijn 25e gewoond. Ik was een uptown girl en wilde altijd aan ballet doen, vooral de spitzen. Maar ja, ik kon mijn voeten niet bij elkaar houden. Toen ik in Jamaica was op mijn 25e, dwongen ze me om te kijken waar ik vandaan kwam. Ze vroegen mij altijd: 'Which small island are you from?' Het was een eye-opener. Ik nam alles voor granted, maar zij dwongen mij te kijken naar mezelf, de multi-culturaliteit. Toen ik op Curaçao kwam en de drum hoorde was ik meteen verkocht." Jong Loy sluit haar ogen en maakt de geluiden van een drum: 'Boom, Boom, Boom'. Ze glimlacht en ondertussen danst ze voorzichtig, maar gepassioneerd op haar eigen drumgeluiden: "Drum is calling me."

Besef wat je een ander aandoet

Jong Loy vertelt dat ze wil dat mensen meer kijken naar overeenkomsten in plaats van naar verschillen. En dat mensen beseffen wat ze elkaar aandoen. "Ik geef les op een school en heb altijd zoveel verhalen - op school, maar ook daarbuiten - en soms doen ze gewoon wat met je. Mensen beseffen niet altijd wat je iemand aan kan doen en wat iemand anders wordt aangedaan. Daarom wil ik het groter maken, zodat men het gaat beseffen. Een gemakkelijk voorbeeld - wat ook zal terugkomen in het stuk overigens en wat mijn dochter mij vertelde - is dat een paar jongeren een chòler 50 keer lieten dippen, opdrukken, voor één gulden. Dat kan toch niet. Ik word daar boos om. Maar er zijn meer dingen waar ik me aan erger, waar ik boos om word, maar ook waar ik om kan lachen, en dat wil ik laten zien. Ik wil mensen laten nadenken. Welke positie neem je in? Waar sta je? Begrijp je het? Maar belangrijker misschien, voel je het ook?"

Multitask en multidisciplinair

Het plan was eigenlijk om er een kleine productie van te maken, maar dat is niet helemaal gelukt, vertelt ze. "Ik wilde één drummer, dat werden er vier. Ik wilde twee zangeressen, dat werden er vijf. En dan begeleiden nog twee op bas en keyboard en er zullen drie dansers meedoen. Het is dus een interactie van verschillende disciplines: dans, muziek, theater, maar ook fotografie. "Een integratie van alles waar ik plezier in heb", zegt Jong Loy, de enige wel die acteert. Maar behalve dat zij het acteren voor haar rekening neemt is Jong Loy ook de schrijfster en producent van het verhaal. En de fotograaf. En ze doet de kleding. En het decor. Want, zo zegt ze, je moet niet wachten voor een ander iets onderneemt en jij daarin mee kunt gaan. Als je iets wilt, moet je het zelf doen. En je moet er plezier aan beleven zegt ze. "Ik vind het ook zo leuk; ik werk van een nuldimensie naar een driedimensie en dat geeft zo'n kick."

Aan de productie werken mee:
Dansers: Sandra Leonora, Khalil Guribaldi, Ivan Felipa, Marvia Laurence.
Muziek: Elia Isenia, Niata Augusta, Enrico Henriquez, Rensley Pinedo.
Isoco: Rudsel (Ruchi) Isidora, Mingelito (Tito) Pietersz, Ernie Gregorius, Russell Soleana.
Speler / schrijfster / producer: Germaine Jong Loy.
Regie: John Nagtegaal.
Vertalingen Papiamentu: Sharline (Mimi) Cordilia.

Voorstelling:
De voorstelling duurt 2 x 45 minuten en wordt onderbroken door een pauze.
In de productie wordt gebruik gemaakt van:

- een combinatie van live en originele muziek en bestaande muzikale werken;
- een combinatie van bestaande en originele beelden (stills);
- Originele danswerken;
- De locatie is Teatro Luna Blou

Voertaal:
De taal die het meest sproken zal worden is het Nederlands, maar de productie is een reflectie van de talen die gesproken worden in de Curaçaose gemeenschap (Papiamentu, Engels, Spaans en Frans).

Doel van het stuk:
Aan de hand van dit werk zien / ervaren dat:

- het leven een gift is en je niet kunt beslissen wat je krijgt;
- je ervaringen maken wie je bent;
- je sommige aspecten kunt en moet veranderen;
- je bagage (ervaringen) altijd en overal met je meeneemt.

Foto van de week

Voor de foto van deze week is de keuze gevallen op een ezelin met jong. Ingezonden door Rob Sprockel. 'Vriendin en kind in mijn voortuin', vermeldt hij.

Heeft u een mooie foto? Stuur hem naar napa@amigoe.com

Thuis

Bonaire

Monique Casimiri

Ik moet me er ook niet mee bemoeien, maar soms hoor ik dingen en dan kan ik het gewoon niet laten. Ik moet er iets van zeggen.
Zo stond ik een paar weken geleden in het Kruidvat. Een soort botica, alleen kan je hier geen medicijnen op recept kopen. Ik hoorde hier de volgende conversatie tussen twee medewerksters.
'Het zou er nu vijftig graden Celsius zijn.'
'Pff, dat is wel heel warm.'
'Ja veel te warm, dan ga ik liever in de winter, dan wil ik wel die warmte hebben.'
'Maar wil je per se naar Bonaire.'
En toen kwam de conversatie pas bewust bij mij binnen. Bonaire, vijftig graden? Met wie had deze mevrouw contact gehad? Zal ik wel iets zeggen, zal ik niets zeggen, zal ik wel, zal ik niet, wel, niet. Ja hoor, daar ga ik weer.
'Sorry dat ik me er even mee bemoei', begin ik. Sorry zeg ik dan altijd maar, want hoewel het natuurlijk niet netjes is om gesprekken af te luisteren, heb ik dit toch maar wel gedaan. Dus even sorry zeggen is dan wel op zijn plaats denk ik zo. Goed, sorry dus.
'Ik weet niet wie je heeft ingelicht, maar op Bonaire is het geen vijftig graden.'
'Jawel hoor', zegt het meisje, 'want dat zegt het reisbureau in Uden.
'Nou', ga ik verder, 'ik kom van Bonaire, ben er geboren en heb jaren op het buureiland gewoond, maar vijftig graden is wat overdreven.'
Ik leg uit wat de passaatwinden doen, over de gemiddelde temperatuur op de eilanden, gevoelstemperaturen en sta vol trots te oreren in die winkel.
De meisjes weten duidelijk niet goed wat ze met mij aanmoeten. Ze geloven heilig wat dit reisbureau hen heeft verteld en vinden mij waarschijnlijk maar een vervelende bemoeial. Wat natuurlijk ook zo is.
'Tja', zegt ze, 'dan heeft het reisbureau het denk ik verkeerd verteld', zegt ze tegen mij om vervolgens tegen haar collega te zeggen: 'En toch gaan we maar in de winter, want dan wil ik wel warmte en Bonaire wil ik zeker zien.'

Even overweeg ik nog om het reisbureau in Uden te bellen. Om ze duidelijk te maken dat hun verhaal niet klopt, maar mij kennende doe ik dit niet zo heel subtiel en om te voorkomen dat de discussie te verhit verloopt en ze allemaal met een binnentemperatuur van rond de vijftig graden zitten besluit ik dit niet te doen. Anders zou ik ze alsnog gelijk moeten geven, deze Bonaireaanse met een binnentemperatuur van vijftig graden.

Opmaat naar een herdenking

Asiento! (slot)

Als opmaat tot de grote herdenking in 2013 van het feit dat Nederland 150 jaar geleden de slavernij in zijn koloniën heeft 'afgeschaft', neemt onze medewerker Fred de Haas de lezers van Ñapa mee in een veelomvattend artikel over de slavernij van de klassieke oudheid tot heden. Er wordt ook aandacht besteed aan de interne Afrikaanse en de Arabische slavenhandel die zo mogelijk nog verwoestender was dan de Atlantische.

Als een Phoenix die uit de as van de slavernij verrijst zien we tenslotte de geboorte van authentieke Creoolse culturen, waarin muziek en religie zo'n kenmerkende rol spelen.

Tekst: Fred de Haas

Hoe keek men in de koloniale tijd in Colombia tegen de mensen van Afrikaanse herkomst aan?
Het laagst op de sociale ladder stond de rechtstreeks uit Afrika aangevoerde 'negerin'. Het hoogst genoteerd stond 'vanzelfsprekend' de Spanjaard. Daartussen had je een groot aantal categorieën die we nu maar laten voor wat ze waren.

Ook de kerkelijke doopboeken maakten onderscheid tussen blanken en niet-blanken. Pas tegen het midden van de 19e eeuw verdween die gewoonte en ook de volkstellingen vermeldden niet langer het ras. Ook al om interne spanningen te vermijden, waarschijnlijk. Curieus genoeg 'verdween' als het ware de niet-blanke uit de officiële cijfers en kon dus gemakkelijk over het hoofd worden gezien door mensen die daar belang bij hadden. Immers, wat niet weet dat niet deert.

Ondanks die 'verborgenheid' van de niet-blanke bleef de Colombiaanse elite zich zorgen maken over de raciale samenstelling van de bevolking (mestiezen, mulatten, indianen, negers) en gaf hun maar al te graag de schuld van de geringe economische vooruitgang. Ze werd daarbij gesteund door de abjecte opvattingen van de Fransman J.A. Gobineau. Ik kan de geschriften van die man niet aanraden. Je wordt er niet goed van. Vooral 'negers' en 'indianen' werden door de elite als hinderpalen gezien. De elite hoopte dat ze door vermenging langzaam maar zeker 'witter' zouden worden, zodat 'het probleem' vanzelf zou verdwijnen. Nu was het maar niks. Negers werden gezien als lui en indianen als dom. Omdat de natuur voldoende en gemakkelijk voedsel bood (vruchten, vis, groenten) hadden deze mensen genoeg tijd om te luieren. En dat is niet goed voor de economie.

Er waren natuurlijk ook mensen die er anders over dachten, maar daar werd niet naar geluisterd.

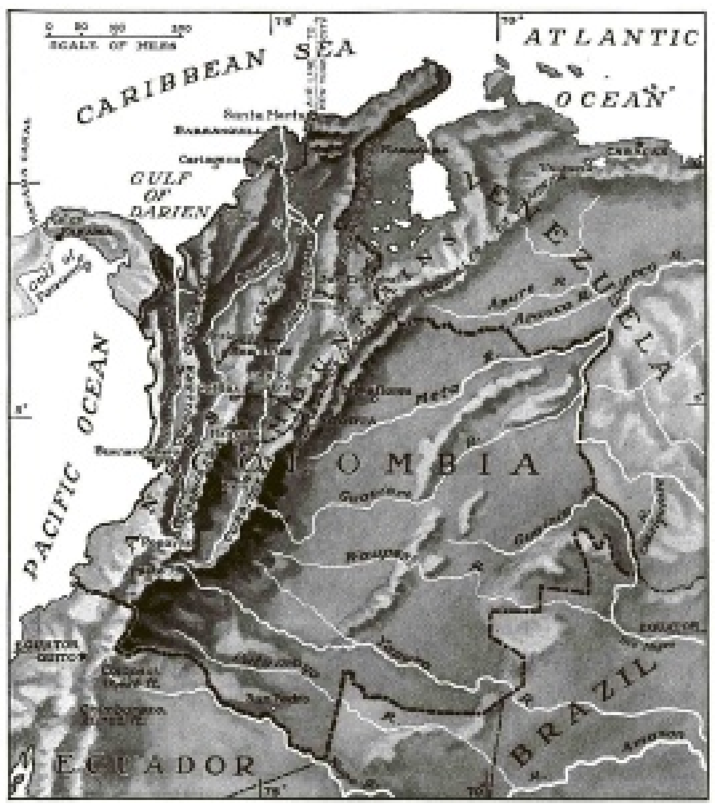

In 1901 schreef F.J. Vergara y Velasco het volgende in zijn 'Nueva Geografía de Colombia': 'Wat de zwarte Caribische kustbewoners betreft, die zijn babbelziek, ijdel, opschepperig, moediger dan hun soortgenoten langs de Magdalena en in de departementen Bolívar en Panamá; ze zijn dus duidelijk anders dan de blanken en mestiezen van het kustgebied met wie ze de indolentie, het vrolijke karakter, een voorkeur voor feesten en partijen en een speciaal accent delen'.

Volgens menigeen was echter de Indiaan het grootste struikelblok. De Indiaan werd beschouwd als ouwelijk, in zichzelf gekeerd en somber. Nee, dan de negers. Dat waren net grote kinderen en ze hielden van muziek, dansen en lachen. Ze namen wel de taal en religie over, maar gooiden er ook een flinke scheut magie en bijgeloof bij. Hoewel de neger een grote ijdeltuit was, was ie ook een trouwe vriend. De heer López de Mesa (Los problemas de la raza colombiana, Bogotá, 1920) was eveneens van mening dat zowel de Indiaan als de Neger zich konden 'verbeteren' door vermenging met blanken.

Pas in de jaren 50 begon men zich in Colombia te interesseren voor het Afrikaanse element in de bevolking, vooral dank zij het werk van de Amerikaanse antropoloog Herskovits en zijn Colombiaanse leerlingen. Men begon te schrijven over de Palenque de San Basilio en over de zwarte folklore en muziek. In de jaren 70 droegen Nina Friedemann en Jaime Arocha bij tot de zwarte bewustwording en begeleidden ook het proces dat uiteindelijk zou leiden tot de 'Ley 70 de Negritudes' van 1993 (zie aflevering 4 in deze serie).

Vanwege de zeer nabije ligging van Venezuela ligt het voor de hand om, net als bij Colombia, iets dieper in te gaan op de Afrikaanse aanwezigheid in dat land, ook al omdat er, cultureel gezien, veel raakvlakken te vinden zijn met de tradities van de ABC-eilanden.

Venezuela
Venezuela neemt een aparte plaats in waar het de Creoolse cultuur betreft. Venezuela heeft nooit die grote aantallen Afrikanen te verwerken gekregen als in andere landen. Dat heeft tot gevolg gehad dat de bevolking een vrij homogeen karakter heeft gekregen. Vanaf het begin was er sprake van een grote rasvermenging die ervoor zorgde dat de tegenstellingen in de bevolking maar een fractie waren van wat er aan racisme en etnocentrisme in andere gekoloniseerde gebieden bestond. Iedereen voelt zich 'criollo'. Van belang is niet de kleur die je hebt, maar vooral wat je van jezelf hebt gemaakt. In dit verband is het interessant te weten dat zowel Spanjaarden als Portugezen in de koloniale tijd als regel geen Europese vrouwen meenamen, maar samenwoonden met Afrikaanse of inheemse vrouwen. Dat zorgde ervoor dat er andere relaties ontstonden dan bijvoorbeeld in een land als Curaçao waar dit niet het geval was en etnocentrisme en racisme zich gemakkelijk konden ontwikkelen. Het door racisme ingegeven xenofobe superioriteitsgevoel van de Hollanders zorgde er op de Antillen ook voor dat een excuus voor slavernij en onderdrukking hiermee gauw gevonden was. In Venezuela was dit dus niet het geval, hoewel er daar wel een sterk ontwikkeld klassebewustzijn was en is.
De eerste Afrikaanse slaven die in de 16e eeuw naar Venezuela werden gebracht werden ingezet als parelduikers rond het eiland Margarita en als arbeiders op de tabaks-, koffie-, cacao- en suikerplantages. Deze plantages waren in geen enkel opzicht te vergelijken met de uitgestrekte plantages in andere landen. Het was allemaal wat kleinschaliger en omdat de Afrikanen veel in eigen gemeenschappen leefden waar ook Indianen en mulatten naartoe trokken, is er veel Afrikaans cultuurgoed bewaard gebleven. Niet zozeer in de oorspronkelijke vorm, maar in een nieuw ontwikkelde Creoolse vorm die maar heel in de verte nog aan Afrika doet denken, hoewel in de Creoolse muziek natuurlijk de trommels en de ritmes een overweldigende verwijzing naar de vroegere herkomst zijn (Tambores en Cuyagua, YouTube) evenals de afwisseling van solozanger en koor. Vooral ook in de magisch-religieuze rituelen treden de Afrikaanse elementen duidelijk naar voren.

Afrikaans en Creools cultuurgoed
Omdat de Afrikanen uit zoveel verschillende Afrikaanse gebieden kwamen is het logisch dat zij geen samenhangend cultuursysteem met zich meebrachten. Zij moesten het doen met wat zij zich herinnerden van hun oude Afrikaanse gebruiken en van daaruit hebben zij een geheel eigen Creoolse cultuur ontwikkeld.
Hun religieuze denkbeelden lagen niet zo ver af van die van de Europeanen. Ook de Afrikanen geloofden in een Opperwezen dat hoog boven hen verheven was, maar zich niet bemoeide met het wel en wee van de mensen op de aarde. Daarvoor had ie zijn helpers in de vorm van allerlei mindere goden die al of niet stiekem samenvielen met de katholieke engelen en heiligen. In plaats van priesters hadden de Afrikanen medicijnmannen (brujos of 'heksen') die voorzagen in een behoefte aan magie en ook fungeerden als psychiater en dokter. De Afrikanen waren uiterst praktisch. Ze baden niet tot hun goden om deze te vereren, maar vroegen hen om hulp en waren bereid om hiervoor ook materiële offers te brengen. De Afrikanen werden bij aankomst in de Spaanse kolonies meteen katholiek gedoopt, maar daarna moesten ze het maar zelf uitzoeken. Vandaar dat er een typisch Afrikaanse manier van omgaan met de katholieke godsdienst heeft kunnen ontstaan, een praktisch soort volkskatholicisme.

Sommige belangrijke Spaanse tradities zijn grotendeels verloren gegaan in Venezuela. De 'Semana Santa' die in Spanje zo druk wordt gevierd is een onbekend fenomeen langs de Venezolaanse kust. Alleen in het Andesgebied hebben de afstammelingen van de Spaanse kolonisten nog wat van die traditie kunnen bewaren.

In verschillende Venezolaanse dorpen, onder meer in Chuao, worden nog Duivelsdansen (The Diablos Danzantes of Chuao, Venezuela, YouTube en Diablos danzantes de Turiamo, YouTube) opgevoerd om geluk en voorspoed af te smeken. Duivels worden beschouwd als geesten van de voorouders. Duivels dansen op straat, wonen ook de katholieke mis bij en komen in huizen van de mensen die een deal met de voorouders willen sluiten. Merkwaardig is dat de dansers, net als in West-Afrika zich tooien met maskers en kleding die hun identiteit verbergen. Nieuwsgierige kijkers moeten niet al te dichtbij komen omdat de gemaskerde dansers bovennatuurlijke wezens voorstellen.
Overigens hebben dit soort dansen die worden uitgevoerd op de dag van Corpus Christi hun wortels in Spanje waar ze in de 14e en 15e eeuw erg populair waren en soms zo begonnen te lijken op uit de hand gelopen carnavals dat de Kerk er een eind aan maakte. Maar de Afrikanen hebben die traditie met graagte van de eerste Spaanse kolonisten overgenomen.

Heiligen en bijna-heiligen
San Juan, San Pedro, San Antonio, San Benito, de Maagd van Coromoto en Maria Lionza zijn erg populair bij de Venezolaanse bevolking. Het zijn overigens heiligen met wie in Venezuela op een nog uitbundiger manier wordt omgegaan dan in Spanje, waar de rituelen rond Sint Jan (San Juan) zijn ontstaan.

Het feest van de eerste drie wordt gevierd in de zomer (juni) en dat van de heilige Benedictus (San Benito) in de 'winter' (december). Als u een kijkje wilt nemen in een paar steden waar het Sint Jansfeest en andere feesten worden gevierd, ga dan eens naar YouTube: 'Tambores de San Juan 2010, Curiepe - Venezuela'.
Ook in de theaters wordt uitzinnig gedanst (Honor a San Juan, YouTube). Wie de heilige Benedictus door een enthousiaste menigte wil zien ronddragen en het volkskatholicisme in volle actie wil meebeleven kan kijken op YouTube bij 'San Benito 27 Diciembre 2011 - Entrega del Santo - Cabimas'.
Er is niet alleen plaats voor virtuoos bespeelde trommels in Venezuela maar ook voor een suikerzoete verering voor de Maagd van Coromoto. De harpmuziek maakt veel goed (YouTube: homenaje a la virgen de coromoto.wmv). Vrolijke cuatros begeleiden de 'Parranda' van Sint Pieter / San Pedro (YouTube: Parranda de San Pedro Estado Miranda).

Wilt u weten waar de Zuid-Amerikaanse Mariaverering vandaan komt? Kijk maar eens hoe in Spanje een uitzinnige menigte Andalusiërs de baldakijn van de Maagd Maria omringt op YouTube Salida Virgen del Rocío 2011. Wie allerlei Maria's wil zien moet eens kijken op YouTube Sevilla de Esperanza...Macarena. Maar je wordt er wel een beetje triest van.

María Lionza
Het Venezolaanse feest waar de emoties het hoogst oplopen is dat van Maria Lionza, een Indiaanse 'heilige' en een soort natuurgodin. Maria Lionza heeft honderdduizenden aanhangers. Blank, bruin en zwart doen allemaal even enthousiast mee. De aanhangers zijn over het algemeen allemaal katholiek maar dat mag de pret niet drukken. Magische of pseudo-magische krachten spelen een grote rol bij de rituelen van Maria Lionza en het lijkt erop dat de cultus hoe langer hoe populairder wordt.
Als je over vuur wilt kunnen lopen zonder je voeten te verbranden zou je eerst in contact moeten komen met 'bovenaardse geesten'. Maar de wetenschap heeft een heel aardse verklaring voor dit fenomeen: de houtskolen worden verbrand tot ze niet meer vlammen. De aslaag zorgt voor een isolerende werking. Houtskool is een slechte warmtegeleider. Omdat dit lopen over vuur meestal 's nachts plaatsvindt verspreiden de kolen nog een spectaculaire rode gloed door de aslaag heen. Ook de vochtlaag onder de voeten heeft een isolerende werking. 'Bovenaardse geesten' hoeven dan zelf weinig meer aan te doen.

De voornaamste personen die een rol spelen in de cultus zijn María Lionza, Negro Primero (de zwarte generaal van Simón Bolívar) en het Indiaanse Opperhoofd Guaicaipuro. Ze symboliseren de drie rassen die vreedzaam samenleven.
Bezetenheid, trance, trommels, dierenoffers horen er allemaal bij. Elk ritueel wordt geleid door een spiritueel leider, een zogenaamde 'banco'. De banco geeft goede raad en doet aan duiveluitdrijving en toekomstvoorspelling.
De uit Cuba ingevoerde Santería (een 'godsdienst' die werd bedreven in Nigeria en in de slaventijd door de Yoruba werd ingevoerd in Cuba) doet zijn niet geringe invloed gelden op de cultus van María Lionza.
Kijkt u maar eens naar de volgende video's en laat u op YouTube overrompelen: María Lionza de Venezuela 4/5, Montaña de Sorte, Yaracuy, Venevisión; María Lionza 5/5 Montaña de Sorte, Yaracuy Venezuela, Radio Caracas Televisión.

Wat de mensen vooral vinden in de cultus van María Lionza is wat een 'gelovige' noemt 'satisfacción espiritual', geestelijke bevrediging. Dat is iets wat de katholieke Kerk kennelijk niet in staat was aan de mensen te geven. Vandaar dat allerlei culten die een beroep doen op de emotionaliteit van de mensen zoals op Curaçao de House of Worship, de Heiligen der Laatste Dagen en de Pinkstergemeente, waar zelfs door gelovigen wordt gesproken in 'tongen' (= wartaal), zich vaak in een zekere populariteit mogen verheugen.
De cynische reporters van de Venezolaanse radio en televisie waren, overigens, niet in staat om met hun kritische vragen de Maria Lionza-gelovigen van hun stuk te brengen. Maar is dat niet juist het kenmerk van de ware gelovige?

Beste lezers, ik ben aan het eind gekomen van wat ik u wilde laten zien: de barre tocht die de zwarte bewoners van de Latijns-Amerikaanse gebieden hebben moeten afleggen voordat zij zich als erkende of gedeeltelijk erkende burgers hadden gevestigd in de verschillende landen die noodgedwongen hun nieuwe vaderlanden zijn geworden. In deze serie artikelen hebben we een glimp kunnen opvangen van de vindingrijkheid die door hen is tentoongespreid tijdens het roeien met de schamele riemen die ze hadden om hun oude culturen gedeeltelijk voort te zetten en verder uit te bouwen tot volledig Creoolse culturen, waarvan sommige worden gedragen door een geheel eigen taal, zoals het Frans Creools en het Papiamentu.
Hun geschiedenis is nog lang niet afgelopen. Stuiptrekkingen van stervende oude tijden zijn nog overal waar te nemen, niet in de laatste plaats op Curaçao, het eiland dat nog een lange weg te gaan heeft.

Medisch

Rusteloze benen

Tekst: Hans de Haan

Gaarne uw aandacht voor weer een betrekkelijk onbekend ziektebeeld, dat voorkomt bij 2 à 15 procent van de bevolking, voornamelijk bij ouderen, en tweemaal zo vaak bij vrouwen als bij mannen. Het staat vooral bekend onder de Engelse naam: 'Restless Legs Syndrome'. Deze diagnose wordt vaak gemist, omdat het niet zozeer als een ziekte wordt ervaren, maar als een hinderlijk ongemak. Het treedt voornamelijk 's nachts op en het houdt de mensen uit hun slaap. Het is een naar gevoel aan de benen, het doet geen pijn, er is niets te zien, het geeft geen beperkingen en de beste remedie is bewegen.

De symptomen
Het rusteloze benen-syndroom (RBS) wordt gerekend tot de neurologische aandoeningen. Het voornaamste symptoom ervan is een irriterend, branderig gevoel diep in de kuiten
- alsof er insecten onder de huid rondkruipen - soms beurtelings en/of in beide kuiten tegelijk. Dit nare gevoel vermindert en verdwijnt zelfs door het voortdurend bewegen van de benen, vandaar de naam van dit syndroom. Er zijn ook andere mogelijkheden om het nare gevoel weg te krijgen, zoals rondjes lopen, diepe kniebuigingen maken, masseren, een warm of koud voetenbad nemen, activiteiten die voor iedereen anders uitwerken. De klachten zijn 's avonds en 's nachts het ergst, vooral als men in bed ligt. Het inslapen is dan moeilijk en als je dan eindelijk slaapt, word je weer wakker van het nare gevoel. Dit leidt tot een chronisch tekort aan slaap en daardoor tot ernstige vermoeidheid overdag. Het nare gevoel kan zich bij sommige mensen ook voordoen in de bovenbenen, voeten, romp en armen.

Het voorkomen van RBS
De in de inleiding genoemde percentages lopen nogal uiteen, wat komt omdat het kan ontstaan op elke leeftijd. Het laagste percentage betreft kinderen (vanaf 9 jaar) en het hoogste getal heeft betrekking op de categorie personen ouder dan 65 jaar. Hoewel de diagnose meestal pas op middelbare leeftijd wordt gesteld, hebben veel mensen al jarenlang deze klachten, soms al vanaf hun kindertijd, zonder te weten dat ze lijden aan dit syndroom. De klachten verergeren met de leeftijd. Het komt evenwel regelmatig voor dat de symptomen tijdelijk verdwijnen, vooral bij jonge volwassenen. Bij de meeste patiënten ontstaan de klachten op de leeftijd van 40 à 60 jaar. Bij kinderen wordt de diagnose vaak gemist, omdat de symptomen worden aangezien als 'groeipijnen', het niet willen slapen, nachtelijke onrust en zelfs als een vorm van ADHD (attention deficit hyperactivity disorder).

Negatieve gevolgen
Alhoewel de aandoening - zoals gezegd - niet pijnlijk of invaliderend is, kan ze toch tot ernstige problemen leiden. Omdat de symptomen van RBS in de avonduren heviger worden, wat leidt tot de drang om het getroffen lichaamsdeel te bewegen, wordt het proces van normaal in slaap vallen verhinderd. Dit kan leiden tot een chronisch tekort aan slaap met alle gevolgen vandien, zoals prikkelbaarheid, verminderde prestaties en vermoeidheid overdag. Bij sommige RBS-patiënten komen de symptomen ook overdag voor, bijvoorbeeld wanneer ze lang aan een tafel of bureau zitten, in de auto of in het vliegtuig, waardoor stil zitten in die omstandigheden voor hen bijna onmogelijk wordt.

Oorzaken
De oorzaak van het syndroom is niet bekend. Er is wel een verband ontdekt met de stof dopamine, een neurotransmitter die er voor zorgt dat de zenuwen met elkaar kunnen communiceren. Dopamine is betrokken bij drie communicatieroutes in de hersenen: bewegingscontrole, bepaalde denkprocessen en het regelen van emotie en motivaties.

Er is aangetoond dat stoffen die de werking van dopamine stimuleren (agonisten), de symptomen van RLS enigszins kunnen verlichten. Toediening van stoffen met een remmende werking op dopamine (antagonisten) geven een tegengesteld effect, waarbij de symptomen juist worden uitgelokt. De rol van dopamine bij RLS is echter geenszins opgehelderd. Een andere bevinding is dat degenen met RLS een verlaagd ijzergehalte kunnen hebben, met name een serumferritinegehalte van minder dan 112 pmol/L of 50µg/L. Dit is overigens wat anders dan bloedarmoede (anemie). Zwangerschap blijkt ook een factor te zijn die dit syndroom kan opwekken en wel bij gemiddeld 20 procent van de zwangere vrouwen. Waarom dit gebeurt, is nu nog een raadsel, hoewel aannemelijk is dat de oorzaak hormonaal is. Bij de meeste vrouwen verdwijnen de symptomen weer na de bevalling.
Omdat bekend is dat dit syndroom in 60 procent van de gevallen familiair voorkomt, is nog gezocht naar een mogelijke, genetische factor, maar die is nog niet gevonden.

Impact van RLS op de gezondheid
RLS wordt beschouwd als een serieuze, chronische ziekte, vergelijkbaar met suikerziekte en reuma. De schade die het aanricht, is zowel het tekort aan slaap als de vermindering van de kwaliteit van de slaap, wat psychologische stoornissen kan veroorzaken. Er zijn inmiddels ook aanwijzingen gevonden dat RLS de stofwisseling verstoort, het autonome zenuwstelsel negatief beïnvloedt en zelfs het risico op het krijgen van een cardiovasculaire ziekte kan verhogen. Het is daarom belangrijk dat mensen met deze symptomen beseffen dat ze een echte ziekte hebben en medische hulp moeten zoeken.

Behandeling
De klachten nemen altijd af als met de arm of het been waarin het nare gevoel wordt waargenomen, wordt bewogen. Verder worden de volgende leefstijladviezen gegeven:
onthouding van alcohol, caffeïne en nicotine, regelmatig bewegen (wandelen of fietsen), het vermijden van zware fysieke inspanning en stress. Als blijkt dat het ijzergehalte in het bloed inderdaad te laag is, moet dit worden aangevuld door het innemen van tabletten met ijzer. Slechts 20 procent van alle patiënten behoeven geneesmiddelen. Het is evidence- based aangetoond dat de dopamine-agonisten, vergeleken met een placebo, werkzaam zijn door het verminderen van de ernst van de symptomen. Ze kunnen ook ongewenste bijwerkingen geven in de zin dat de symptomen zich gaan verplaatsen naar andere lichaamsdelen en naar andere tijden van de dag. Er is ook een probleem met de beschikbaarheid van medicinale behandeling van dopamine-agonisten, dat per land kan verschillen. Er zijn nog andere mogelijkheden van behandeling en ook bestraling met infra-rood licht zou verlichting kunnen geven, maar het zou hier te ver voeren om dit allemaal weer te geven.

Website
Lezers die menen zichzelf hierin te herkennen wordt aangeraden hun huisarts te bezoeken en de volgende, Engelse website te bezoeken: www.rls.org.

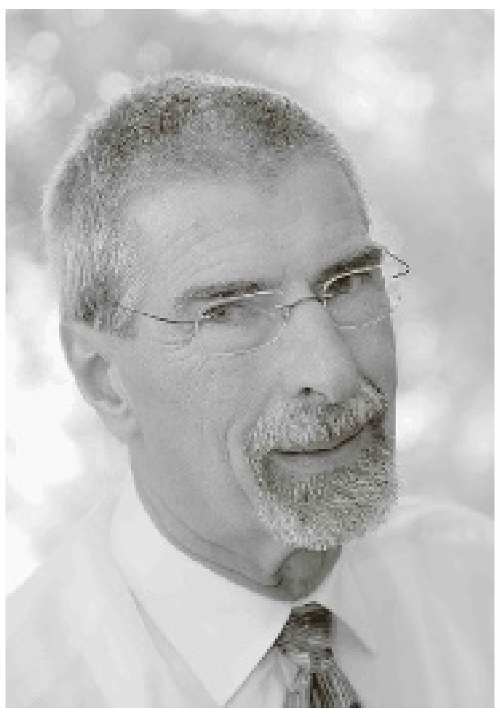

Hans de Haan is arts en wetenschapsjournalist. Hij was jarenlang op Curaçao actief als medisch adviseur bij diverse instanties.

Beweging

Stretchen - hoe belangrijk is het?

De discussie over de zin en onzin van het stretchen is al een tijdje gaande. Moet je het nu wel doen of is het niet nodig?

Tekst: CVF

We kennen allemaal personen die zeer religieus rekken en strekken (heupen draaien, armen draaien, molenwieken en spieren rekken) voordat ze gaan beginnen met hun training. Zij vinden het een zeer belangrijk en onmisbaar onderdeel van hun training. We kennen ook allemaal personen die rustig aan beginnen met hun training zonder enige vorm van rekken of strekken vooraf.

In de sport heerst de veronderstelling dat het doen van rekoefeningen tijdens een warming up de spierstijfheid vermindert en zodoende het blessurerisico verkleint. Is rekken en strekken inderdaad een onmisbaar onderdeel van de warming up?

Wat is flexibiliteit, lenigheid en stijfheid en waardoor wordt dit bepaald?
Flexibiliteit is de beweeglijkheid van een gewricht waarover een spier of spiergroep loopt. Lenigheid geeft de maximaal mogelijke bewegingsrange van een gewricht aan. Van stijfheid is sprake wanneer de 'normale' bewegingsmogelijkheid van een gewricht beperkt is.

De bewegingsrange rond een gewricht wordt bepaald door verschillende factoren. In mechanisch opzicht bepalen de taaie en elastische structuur (visco-elasticiteit) van spieren, pezen, bindweefsel, botstructuren en de huid de bewegingsuitslag. Een andere belangrijke factor is de pijnsensatie van een persoon en het optreden van actieve weerstand van de gerekte spieren (beide verdedigingsmechanismen tegen te veel passieve rek).

Rekken heeft als resultaat dat de bewegingsuitslag in een gewricht toeneemt. Dit heeft echter niet altijd te maken met de spierstijfheid, maar kan ook te maken hebben met een verlaat optreden van de verdedigingsmechanismen van het lichaam.

Spieren kan je op vier manieren rekken en wel statisch, dynamisch, ballistisch en PNF (proprioceptieve neuromusculaire facilitatie).
Bij statisch rekken breng je de spier langzaam op lengte en gedurende korte periode in deze positie vastgehouden. Vaak wordt er eerst tot lichtere rek overgegaan (15 seconden), die wordt gevolgd door maximale rek van 10 seconden. Bij statische rek wordt de oefening meestal 2 tot 3 maal herhaald.

Bij dynamisch rekken voer je de rekoefening licht verend uit. De oefeningen worden altijd langzaam en gecontroleerd uitgevoerd. Men begint met een kleine beweging en maakt deze kleine bewegingsuitslag per herhaling geleidelijk groter. Dit wordt meestal uitgevoerd in 2 tot 3 series van 8 tot 12 herhalingen. Binnen de vechtsport vindt dynamisch rekken veelvuldig plaats.

Bij ballistisch rekken voer je de rekoefening snel verend uit. Deze vorm wordt vaak verward met dynamisch rekken omdat deze vorm van rekken ook uitgaat van beweging om de lenigheid te bevorderen. Een populaire naam voor ballistisch rekken is 'verend rekken'. Dit gaat uit van korte, verende bewegingen om de spieren steeds verder uit te rekken. Deze vorm van rekken blijkt blessuregevoelig te zijn en wordt met name voor de recreatieve sporter afgeraden.

Het PNF-rekken houdt in dat je de spier rekt, hierna een korte tijd aanspant, die direct weer gevolgd wordt door een periode van ontspanning waarin de spier weer wordt gerekt. Deze manier van rekken wordt steeds populairder en gezien als de snelste en meest effectieve manier om statische lenigheid te verhogen. Dit is een gevorderde methode van rekken en dus niet voor iedereen raadzaam.

De vraag of rekken en strekken zinvol is of niet is afhankelijk van de setting en de manier waarop gerekt wordt. Het vergroten van de bewegingsrange is alleen zinvol als deze bewegingsrange functioneel wordt gebruikt. Verder heeft rekken zin bij personen die beperkt zijn in hun bewegingsrange als gevolg van diverse oorzaken.

Rekken voorafgaande aan sporten heeft aangetoond weinig zin te hebben wat betreft blessurepreventie en blijkt zelfs vaak prestatieverminderend in plaats van verhogend te werken (Pope 2000 - ACSM). Echter bij sporten waarbij de prestatie afhankelijk is van extreme gewrichtsuitslagen (zoals turnen of acrobatiek) is dynamisch rekken aan te raden.

Wanneer wordt welke vorm van rekken nu aanbevolen?
Statisch rekken wordt afgeraden voor het sporten; de belangrijkste reden hiervoor is dat je het lichaam gereed moet maken tijdens de warming up voor de prestatie die het moet leveren. Statisch rekken brengt het lichaam weer terug in rusttoestand, waardoor het prestaties kan verminderen.

Statische rekoefeningen doen na het sporten, dus als onderdeel van de cooldown, heeft in ieder geval bewezen ontspannend te werken en wordt verder als erg prettig ervaren. Mocht je geen tijd hebben direct na het sporten, dan kan dit ook altijd op een ander rustig moment gebeuren.

Dynamisch rekken is de rekvorm die wordt aangeraden voor het sporten (dus tijdens de warming up). Dit dient dan wel aan te sluiten bij de sport die wordt uitgeoefend. Kickboxers focussen meer op hun benen en zwemmers meer op hun armen.

Ballistisch rekken, ofwel verend rekken, is de vorm van rekken die intussen zo min mogelijk wordt aangeraden. Omdat de spier steeds gedurende een korte periode maximaal wordt uitgerekt (1 à 2 seconden), verdedigt de spier zich door zich aan te spannen. Verder verend rekken geeft dan blessures.

PNF-rekken is een methode waarbij statisch rekken een belangrijke rol speelt. Mede hierom is het niet de rekvorm die wordt aangeraden voor het trainen. De spier heeft een bepaalde spanning nodig voor krachtige en explosieve bewegingen die nodig zijn voor de training, statisch rekken brengt de spier weer terug in rusttoestand met een verminderde prestatie als gevolg.

Verder is PNF-rekken een rekwijze voor gevorderden en dient men de nodige coaching en educatie hierover te hebben gehad wil men met deze vorm van rekken de lenigheid bevorderen. Deze vorm van rekken wordt veel in de revalidatie-setting gebruikt om de bewegingsrange rond een gewricht te vergroten.

Conclusie
Is rekken en strekken een essentieel onderdeel van de warming up? Aangetoond is dat statisch rekken prestatieverminderend werkt en weinig tot geen invloed heeft op de blessuregevoeligheid.

Een goede warming up is afgestemd op de training of prestatie die erop volgt. Een goede warming up levert een betere coördinatie en daarmee een betere techniek op. Uw reflexen verbeteren en daardoor verlaagt u de kans op spier- en gewrichtsbandschade. Bovendien zijn de spieren en banden beter belastbaar op het moment dat de wedstrijd of de training begint. Dynamisch rekken heeft wel degelijk zijn plaats binnen de warming up. Statisch rekken is prima, maar dan wel tijdens de cooldown.

Pope RP et al., A randomized trial of preexercise stretching for prevention of lower-limb injury, Medicine and Science in Sports and Exercise, 2000; 32(2): 271- 7.

De rubriek 'Beweging' verschijnt om de week in de Ñapa en wordt verzorgd door de Curaçaose Vereniging van Fysiotherapeuten. Meer informatie: www.fysiotherapiecuracao.com of email info@fysiotherapiecuracao.com.

‘Lol op het podium, los in de zaal’

Percussionist Roël Calister heeft sinds 2005 succes met zijn eigen versie van traditionele Caribische ritmes. Zijn band Kuenta i Tambú treedt regelmatig op met de Tambutronic Sessions, feesten waarin de tambú gecombineerd wordt met dancemuziek. Na optredens op Aruba staat hij komende week in Zanzibar op Curaçao en de Spice Beach Club op Bonaire. “Er is niets beters dan gewaardeerd worden door je eigen mensen.”

Tekst: Otti Thomas

Soms duurt het even voor het publiek tijdens optredens van Kuenta i Tambú (KiT) durft te dansen. Maar in poppodium de Supermarkt in Den Haag wordt er vanaf het eerste tot het laatste nummer enthousiast gedanst. In ruil voor de nieuwe cd danst een groepje meiden zelfs even tussen de bandleden: Roël Calister, Diamanta von Lieshdek, Vernon Chatlein, Mathias Holzner en Tshepo Pietersz.

“Overal reageert men anders”, zegt Calister. “In Amsterdam begint iedereen meteen te dansen, in andere plaatsen kijkt men de kat uit de boom en wacht men tot wij zeggen: ‘Nu gaan we dansen’. KiT is natuurlijk ook een rare combinatie. Er is een dj, er zijn trommels en percussie-instrumenten, we zingen en rappen in het Papiamentu en we geven heel bewust een culturele inhoud aan ons optreden. Mensen vragen zich af wat het is. Maar bij het derde nummer is het meestal duidelijk en gaat iedereen los. Het is geen muziek voor bij de afwas of op een rustige zondagmiddag, maar het is perfect voor festivals en clubs, al is dat misschien een beetje oneerbiedig om van je eigen muziek te zeggen.”

Zenuwachtig is hij niet, zegt Calister een uur voor het optreden en de presentatie van de nieuwe EP Jackhammer. Hij heeft er ook geen tijd voor. Samen met de andere bandleden draagt hij de zware trommels en andere instrumenten naar binnen en stelt ze op voor de soundcheck, waar het publiek in nabijgelegen café’s van mee kan genieten. “Als ik bezig ben met promotie en het plannen van optredens, kan ik zenuwachtig zijn, maar op het moment dat ik naar een optreden vertrek, voel ik me prima. We hebben ons goed voorbereid en deze set ook al een paar keer gespeeld. Ik moet alleen opletten dat we niet routinematig spelen. Het criterium is dat we elke keer alles geven. Wat het gemakkelijker maakt, is dat we op het podium lol maken met elkaar.”

Kindershows

Aan de basis van Kuenta i Tambú (Verhaal en Tambú) ligt het idee van Calister en Wijnand Stomp om kinderen op Curaçao en in Nederland bekend te maken met de traditionele ritmes van het Caribisch gebied en hen mee te laten spelen. De optredens bevielen zo goed, dat Kuenta i Tambú werd opgericht, een nieuwe band aangevuld met Calisters medebandleden uit At’Awó. De kinderconcerten werden voortgezet, maar de band richtte zich ook op een volwassen publiek. In 2009 werd de cd E Kalakuna uitgebracht, geschreven door Calister en Marvin Snijders. In 2011 volgde een naamloze EP met vijf nummers van Calister en Clifford Goilo in samenwerking met Orange Grove, rapper Rusted Braces en dj Javier Estrada. De invloed van elektronische dance muziek, waar Calister zelf veel naar luistert, nam daarmee enorm toe. “Ik heb jarenlang de traditionele tambú gespeeld, het zijn mijn roots, maar op een gegeven moment wilde ik daarmee gaan experimenteren. Mensen die weten dat ik ook de traditionele wijze beheers, respecteren dat. De tambú is de inspiratie, de electronics zijn de variatie. Daarom noemen we de muziek tambutronics.”

Tijdens het optreden in Den Haag blijkt dat Jackhammer in het verlengde van de laatste EP ligt. Het nummer is harder en nog meer beïnvloed door dance muziek, inclusief rauwe samples en hoge pieptonen. Maar de grote trommels en andere percussie-instrumenten worden live gespeeld en zijn onmiskenbaar Caribisch. Dat geldt ook voor het Caribische Engels van zangeres Diamanta, die samen met Calister en Goilo de tekst schreef. Voor de EP hebben Calister en Goilo weliswaar de instrumenten ingespeeld, maar op het podium krijgt het nummer een extra dimensie. “Bij live-optredens geven de andere bandleden er een eigen draai aan, waardoor het energieker wordt”, aldus Calister.

De voorman van Kuenta i Tambú houdt ook de traditie in ere. Tijdens het optreden is er ook ruimte voor een traditionele maar toch eigentijdse tambú. “Ik vind het ook belangrijk dat er gezongen wordt in nummers, omdat de traditionele tambú altijd maatschappij-kritische teksten heeft. Wij geven een komische draai aan dingen. Onderwerpen waar we zelf om kunnen lachen. Soms maken we mensen een beetje belachelijk, maar altijd met een knipoog.”

Verenigde Staten

Kuenta i Tambú heeft genoeg materiaal voor een volledige nieuwe cd, maar Calister voelt ook veel voor het uitbrengen van meer EP’s met slechts een of twee nummers, aangevuld met remixes. Dat is ook het geval met de EP Jackhammer, waarop vijf zeer uiteenlopende remixes van het nummer staan. “Het zijn remixes door dj’s die ik erg respecteer. Leuke guys, die goed bezig zijn. Als je in de huidige muziekindustrie een cd uitbrengt, geef je daarmee al je nummers in een keer weg. Dj’s geven vaak ook alleen EP’s uit.” Daarnaast is er de onweerstaanbare drang om op te treden, om te beginnen op Curaçao, Aruba en Bonaire. “Ja, eindelijk”, zegt hij. “De afgelopen jaren hebben we veel in Nederland en Europa gespeeld, maar nu is het zover. Finally it’s gonna happen. Het leukste is om door je eigen mensen gewaardeerd te worden. Ik ben erg benieuwd.” Op de langere termijn staan er nog optredens in Parijs op de agenda en een terugkeer naar de Verenigde Staten, waar Kuenta i Tambú enkele weken geleden op een festival stond. “Het was te gek. Beter dan verwacht. Het publiek ging helemaal los. Het was pas achteraf dat ik besefte, hoe ongelofelijk het is dat we dit meemaken. De Tambutronic Sessions zoals in Den Haag en Amsterdam, willen we ook in meer steden doen. Gewoon ons eigen feestje met dj’s en acts waar we respect voor hebben.

Mijn grootste droom is een tour van zes maanden. Met zijn allen in onze bus en dan naar Duitsland, Frankrijk, Engeland, overal. En als het kan, dan ook in de VS, in zo’n zelfde bus. We zetten alles op alles om door te breken. En we willen het ook allemaal heel erg graag.”

Roël Calister (Curaçao, 1979) heeft altijd willen drummen. In lijn met de Caribische traditie maakte hij zelf trommels van alle materiaal dat voorhanden was, dromend van een toekomst in een rockband. Na zijn middelbare school studeerde hij Finance and Accounting in Nederland, maar na het behalen van zijn diploma schreef hij zich in aan het Rotterdams conservatorium, waar hij zich specialiseerde in jazz-percussie en vervolgens in latin-percussie. Gedurende zijn carrière speelde hij met veel bekende muzikanten, waaronder zijn zus Izaline, mezzosopraan Tania Kross, Randal Corsen, maar ook de Nederlandse Alain Clark. Afgelopen jaar werd een aantal van zijn nummers samen met die van Corsen gearrangeerd en gespeeld door het Rotterdams Philharmonisch orkest. “Het is te gek om je eigen muziek te horen met strijkers en al die klassieke instrumenten.” Hoewel hij zijn inbreng als drummer, achter op het podium, leuk vind, voelt hij zich ook vlak voor het publiek op zijn plaats. “Ik ben geen zanger, maar als ik voorin sta, weet ik wel wat ik het publiek mee wil geven. En daarom lukt het.”
Kuenta i Tambú is niet zijn enige project. Hij blijft ook in andere bands spelen en heeft bovendien sinds 2005 goedlopende drumschool Rhythmical Concepts in zijn woonplaats Haarlem. Hier geeft hij samen met een aantal andere bekende percussionisten drumles aan kinderen, maar ook onder volwassenen zijn de teambuilding drumsessie erg populair. Calister kan Shell, ABN AMRO en Nike tot zijn klanten rekenen.

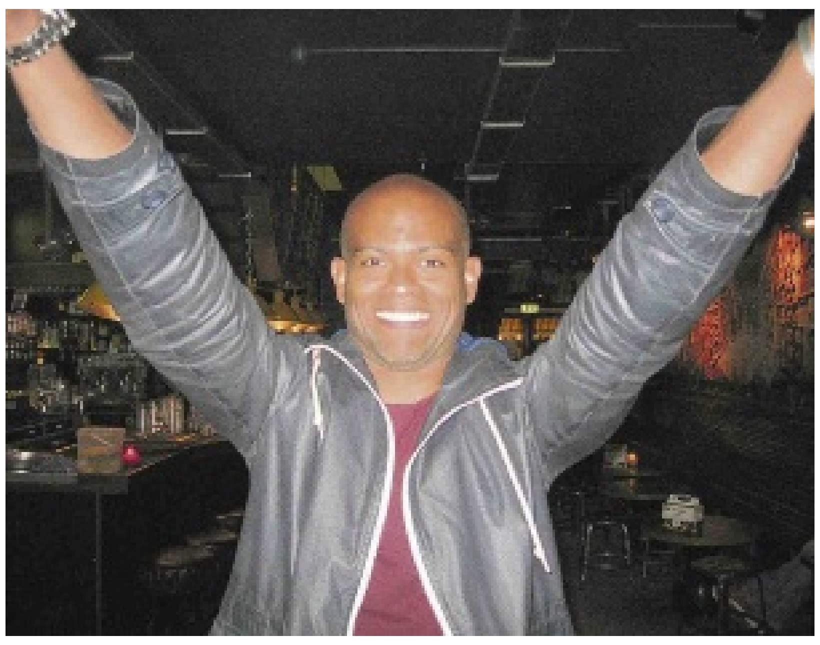

Roël Calister

Inspiratie

Het ongrijpbare begrijpen

"Inspiratie is iets ongrijpbaars, een urgente ingeving om iets te creëren. Schrijven en dan veel schaven en schrappen. Over sommige gedichten doe je jaren, dat beleeft dan zijn vijftigste of honderdste versie. Het gaat erom dat je bijzonder kritisch bent, dat missen veel schrijvers."

En dat eindredacteur van de Ñapa Hans Vaders als schrijver kritisch kan zijn, is u wellicht weleens opgevallen. Vaders is behalve schrijver ook dichter en bracht vorig jaar in nauwe samenwerking met beeldend kunstenaar Herman van Bergen zijn bundel 'Kate Moss in Mahaai' uit. Hij kreeg er lovende kritieken op, vertelt hij met enige trots. Maar daar waar hij zelf is begonnen met creëren is nauwelijks plaats meer voor de creatie van een ander. Vaders: "Tegenwoordig lees ik zelf vrijwel geen poëzie of wat dan ook. Als je bezig bent met eigen werk, en dat ben ik de afgelopen twaalf jaar, heb je soms wat minder belangstelling voor anderen. Dit is niet per se om niet beïnvloed te worden, want van enige beïnvloeding is op een gegeven moment geen sprake meer. Misschien als je begint, dan ben je ergens wellicht wel een beetje aan het na-apen, maar na veel reflectie ontwikkel je een eigen stijl. En in die stijl laat je je uiteraard niet meer beïnvloeden. Dan tracht je anders te schrijven dan de ander, trachten, want eigenlijk is alles al geschreven."

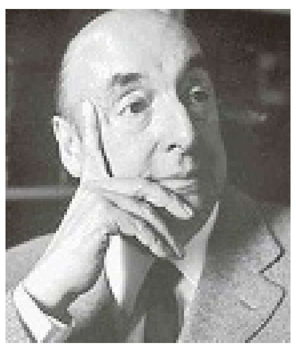

Pablo Neruda

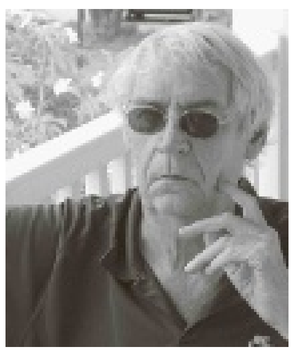

Hans Vaders

Teveel dichters

Kiezen uit eeuwen van dichters is dan ook voor Vaders een lastige taak. Vaders: "Ik heb helemaal geen grote voorbeelden, dat komt door mijn opleiding. Ik heb zeven jaar op de universiteit Nederlandse taal en letterkunde gestudeerd en dan kom je in aanraking met een ongelooflijk aantal literaire stromingen en dichters. Maar ik heb een voorliefde - eigenaardig genoeg misschien - voor dichters uit de zeventiende eeuw. Vooral door het vrije taalgebruik wat men toentertijd hanteerde, er bestond toen nog geen officiële spelling. En mijn huidige - je zou kunnen zeggen - voorbeelden zijn dan Pablo Neruda, een Chileen die zich keerde tegen het Pinochet-bewind; dichter, roman- en toneelschrijver Hugo Claus; en multikunstenaar Lucebert, de zelfbenoemde keizer der Vijftigers. Maar ook voorbeelden van mij zijn de laat-negentiende eeuwse Franse dichters Lautréamont en Rimbaud."

Ontoegankelijk

Gedichten zijn niet altijd even gemakkelijk om te begrijpen. De boodschap, de gedachtegang van de dichter is vaak multi-interpretabel. Als het ware worden de grove lijnen door de dichter uitgezet, maar moet de lezer de rest inkleuren. Hierdoor zijn gedichten niet altijd even toegankelijk. Maar dat maakt volgens Vaders juist het gedicht. "Voor de meeste mensen zijn het vrij hermetische en moeilijke dichters die experimenteren met taal. Ik houd daar ook enorm veel van. En de mensen die ik noemde zijn daarin regelrechte voorlopers geweest. Deze dichters hebben allemaal in zekere mate met enig surrealisme te maken, vanaf eind negentiende eeuw tot een opkomende kunststroming; de werkelijkheid op een totaal andere manier onder de aandacht brengen, anders voorstellen."

Voor de leek niet altijd even gemakkelijk te begrijpen. Vaders beaamt dat: "Ja, gedichten zijn soms ongrijpbaar, dat komt omdat het gesublimeerde taal is. In enkele regels worden - of kunnen er eigenlijk, want dat hoeft niet altijd - meerdere bladzijden roman verteld worden. Het is gecomprimeerde tekst. Het is samengebalde taal, ja dat is de mooie uitdrukking ervoor", zegt Vaders, content met zijn nieuwe omschrijving van een gedicht.

"Met de Nederlandse taal kan dat en met het Papiamentu uiteraard ook. Maar vooral het Nederlands heeft een dusdanige eigen woordenschat - en daar gaat het eigenlijk om - wat een groot voordeel is. Een persoon heeft ongeveer 4000 basiswoorden nodig om zich goed verstaanbaar te kunnen maken, maar we hebben in het Nederlands echter te maken met honderdduizenden woorden en als je daarin bedreven bent is dat natuurlijk ongelooflijk interessant. Plus de nodige neologismen, het creëren van nieuwe woorden, maakt dichten natuurlijk helemaal interessant. Vooral Lucebert deed dat."

Thematiek

Vaders noemde dichters uit verschillende windstreken, iets wat wel degelijk van invloed is op het gedicht volgens hem. "Dichten is een persoonlijke bezigheid met persoonlijke inspiratie, maar zeer zeker verschillen de stijlen per land. Het gaat dan onder meer om de thematiek. Je kunt je niet onttrekken aan de plaats waar je woont. Een Russische dichter heeft een hele andere optiek dan een Australiër bijvoorbeeld. Het is een andere benadering van de dingen waar het echt om draait. Dat komt in de literatuur eigenlijk neer op de fenomenen leven, liefde, haat en dood. En je kunt er nog wel wat van die zaken aan toevoegen, maar in principe draait toch een groot deel van ons leven hierom: leven, overleven, haat, liefde en gevolgd door de onontkoombare dood. Over de hele wereld geldt dit, maar de benadering ligt anders. Net zoals er zoveel godsdiensten zijn, elk heeft een enigszins andere benadering van de problematiek waarin wij dagelijks moeten leven."

Expositie

Anthony Peelen

Vandaag, zaterdag 6 oktober, vindt in Atelier Art2gether de opening plaats van een fantastische actie van kunstenaar Anthony Peelen.

Anthony Peelen is geboren in Nederland en woont ruim acht jaar op Curaçao. Hij heeft in zijn jeugd grafisch ontwerpen gedaan op het Grafisch Lyceum te Utrecht en fotografie op de School voor Fotografie in Den Haag. Ook heeft hij een zeefdrukkerij gehad in de jaren 80 waar hij betrokken was bij het zeefdrukken en het ontwerpen. In België raakte hij betrokken bij het ontwerpen van websites en het makelaarsvak. Op Curaçao aangekomen begon hij een makelaarskantoor en raakte geïnteresseerd in de schilderkunst. Sedert 2009 schildert hij op zijn eigen uitbundige en kleurrijke wijze schilderijen met als thema's liefde, positivisme en relaties. Hij raakte geïnspireerd door het kleurgebruik van schilders als Vincent van Gogh, Piet Mondriaan, Henri Marisse, Andy Warhol en Walesse Ting en houdt het meeste van sterke heldere kleuren. Hij exposeerde in de Art Fusion Gallery in Miami, in het bekende Museum of the Americas in Doral, Florida en in Kas di Kultura op Curaçao. Zijn werken zijn voor hem een compensatie voor het negativisme in de wereld en hij gebruikt heldere schone kleuren omdat deze hem energie geven. Schilderen is voor hem een manier om een eigen wereld te scheppen en zich onder te dompelen in een wereld van rust en sereniteit, integenstelling tot de hedendaagse wereld om hem heen. Het creëert een andere wereld, terwijl hij schildert volgens zijn eigen wensen, realiteit, ideeën, verlangens en twijfels.

Culturele Agenda

KUNST & EXPOSITIES

Anthony Peelen
Op zaterdag 6 oktober vindt in Atelier Art2gether de opening plaats van een verkoopexpositie van kunstenaar Anthony Peelen. Peelen wil een nieuwe weg inslaan met zijn kunst en zijn eerdere werken aanbieden om opgeruimd en vol nieuwe inspiratie verder te gaan.
Openingstijden: zaterdag 6 oktober van 14.00 tot 18.00 uur en zondag open van 13.00 tot 17.00 uur, daarna t/m zaterdag 27 oktober op afspraak.
Atelier Art2gether, Kaya Ma Pieternella M12 (afslag St. Michiel). Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Astrid van Dorp, T. 5153141. (zie kader)

Taboo
De expositie 'Taboo' is te zien in Landhuis Bloemhof tot en met zaterdag 13 oktober. Er is werk te zien van diverse Curaçaose en Arubaanse artiesten. Het streven is om lokale, internationale en privé-taboes bespreekbaar te maken en mensen in discussie met elkaar te brengen.
Voor meer informatie: tel. 737-5775 of e-mail info@bloemhof.an.
Landhuis Bloemhof, Sta. Rosaweg 6, naast Café Tap Maar In. Openingstijden: dinsdag tot en met zaterdag tussen 09.00 en 14.00 uur.

De vogels van Curaçao
Expositie aquarellen 'De vogels van Curaçao'. Al vele jaren komt schilderes Marianne van Veen op Curaçao. Gefascineerd door de natuur op het eiland is zij als autodidact begonnen met schilderen. Met name hebben de vogels op het eiland haar aandacht. Haar werken zijn te omschrijven als realistisch met veel aandacht voor details. Tot en met eind december exposeert zij haar aquarellen in restaurant E Lanternu, Fontijn 20 aan de Weg naar Soto. De expositie is, met uitzondering van dinsdag, dagelijks geopend van 10.00 tot 14.00 uur en van 17.00 tot 22.00 uur.

MUZIEK

Cd Rudolf Palm
De Maduro Muziek Stichting op Curaçao heeft recent een cd uitgebracht met een 18-tal werken van de Curaçaose musicus en componist Rudolf Palm (1880-1950). Rudolf Palm is een kleinzoon van Jan Gerard Palm (1831-1906) en de vader van de Curaçaose componisten Albert Palm (1903-1958) en Edgar Palm (1905-1998). De composities worden op de cd vertolkt door de Curaçaose medicus-musicus-componist Robert Rojer.
De cd is nu op Curaçao te koop bij boekhandel Mensing's Caminada. In Nederland is de cd te bestellen via de website van de Palm Music Foundation. http://www.palmmusicfoundation.com/

DANS & THEATER

Gifts from Yemaya
Dèka, een crack addict, sjouwt met een blauw koffertje op wielen met 40 jaar levensbagage. Die bagage bestaat uit koraalstenen van het strand. Dèka weigert nog langer met haar zware vracht rond te sjouwen en wil haar stenen vanaf de Julianabrug teruggooien voor Yemaya, de godin van de zee. Een monoloog in het Nederlands, geschreven en gebracht door Germaine Jong Loy. Muziek van Isoco en Enrico Henriquez, zang Elia Isenia en Niata Augusta, dans Ivan Felipa, Maravia Laurence en Khalil Guribaldi.
Locatie: Teatro Luna Blou
Datum: 12, 13, 20 oktober, 20.00 uur, 21 oktober 15.00 uur.
Entree: 30 gulden.
Kaarten verkrijgbaar bij Bruna en Teatro Luna Blou.

Dance Curaçao
Dansweek georganiseerd door dansschool Turning Point, bedoeld voor enigszins ervaren, getalenteerde dansers van 12 - 17 jaar. Nieuwe ervaringen opdoen, kennis uitwisselen en je verder ontwikkelen. Lessen onder leiding van de internationale professionele dansers Jorge Vazquez, Stacy Printz en Junadry Leocaria. Deelnemers kunnen kiezen voor 1, 2, 3 of 4 lessen per dag. Elke les duurt anderhalf uur.
Hiphop, jazz en moderne dans, intermediate en advanced.
Het eindresultaat is op zaterdag 13 oktober in La Tentashon te zien.
Meer informatie en aanmelding: mail dancecuracao@gmail.com of bel 465-0331/562-9920.
Facebook: dancecuracao.

Luna Yen
La Tentashon is begonnen met de audities voor Luna Yen, het 'open podium' oftewel de talentenjacht voor jongeren. In de categorieën dans, zang, acteren, rap, breakdance, hiphop, spoken word en stand up comedy mogen 15 jongeren en/of groepen laten zien wat ze kunnen.
De tweede editie is op 8 oktober met Chris Strick, dj Carlito, winnaars Luna Yen 1e editie 2012, The Best of Luna Yen & All The Above.
Entree: 15 gulden.
Voor meer informatie: bel Teatro Luna Blou 462-2209 of mail naar latentashon@gmail.com

Kata ku Ana a perde konvoi
Komedie van Anthony Jamanika. Twee bejaarde dames zorgen voor Cristel. Ze voeden haar op in beeld en gelijkenis, maar Cristel wil geen oude vrijster worden zoals Kata en Ana en verzet zich tegen hun streken.
Laatste Week!
Zaterdag 6 oktober om 21.00 uur.
Zondag 7 oktober om 20.00 uur.
Locatie: Teatro Luna Blou
Entree: 27,50 gulden

Ta di bo òf di e shofùr di bus?
Volkstoneel van Percy Benita. Een Afro-Caribische familie heeft een witte dochter. De vader zegt dat zijn dochter van die kleur is omdat zijn voorouders Portugezen waren. Is dat mogelijk?
Dinsdag 9 oktober om 21.00 uur.
Zondag 14 oktober om 20.00 uur.
Locatie: Teatro Luna Blou
Entree: 27,50 gulden

NIEUW & OPMERKELIJK

Marshe di Artesania
Gallery Alma Blou (Landhuis Habaai) organiseert ook in oktober weer haar Marshe di Artesania, op zaterdag 13 oktober van 10.00 tot 14.00 uur. U hebt dan weer de mogelijkheid om fraaie, handgemaakte artikelen te kopen. U bent van harte welkom. We hebben ook deze keer lekkere hapjes en het aanbod van onze kraamhouders is iedere keer weer verschillend. Standhouders kunnen zich opgeven voor deelname aan de markt op galleryalmablou@gmail.com of bel 4628896.

FILM

Film Festival Luna Blou
6 oktober 17.00 uur: Zulaika
Het verhaal speelt zich af in de wijk Weto waar Zulaika zich inzet om haar grootmoeders 'tienda di bentana' (winkeltje) van de ondergang te redden.
7 oktober 17.00 uur: Sin-Derella
Een meisje uit de lagere klasse raakt betrokken bij problemen van discriminatie omdat ze slim is.
Locatie:Luna Blou
Entree: 10 gulden
Nederlands & Engelse ondertiteling

Filmhuis Openbare Bibliotheek
9 en 11 oktober: Tous les soleils
6 en 8 november: Ajami
11 en 13 december: Des hommes et des dieux
Plaats: Auditorium, Nationale Bibliotheek, Scharloo.
Tijd: 19.00 uur.

BOEKEN & LITERATUUR

Vuurwerk in mijn hoofd
Het eerste boek voor kinderen (11 - 12 jaar) van Roland Colastica met de titel Vuurwerk in mijn hoofd (ISBN 978 90 258 5998 5 - 30 gulden) is uitgegeven bij Leopold en op Curaçao te verkrijgen bij Bruna en Mensing's Caminada. Roland Colastica, geboren op Curaçao (1960), was de jongste van negen broers en één zus. Zijn moeder was sopraan in het kerkkoor en zijn vader een gepassioneerd verteller van filosofische verhalen. Roland (Roj) groeide dus op met muziek, zang en 'storytelling'. Hij kwam er al jong achter dat ook hij niet zonder creatieve expressie kon. De bekende kinderboekenschrijver Sjoerd Kuyper begeleidde Roland in het schrijversproces (www.rolandcolastica.com / www.leopold.nl).

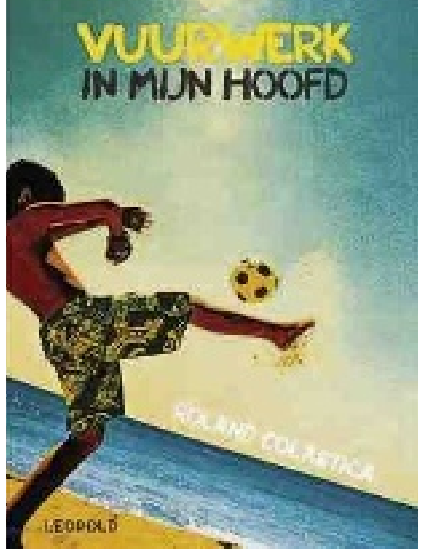

VARIA

Landhuis Groot Santa Martha
Stichting Tayer Social Landhuis Groot St. Martha organiseert op 3 november van 19.00 - 22.00 uur een groot fundraisingsevenement: 'Jazz meets Cultures' ten behoeve van personen met een geestelijke of lichamelijke handicap. Het zal een bijzondere samensmelting zijn van jazz met Caribische ritmische muziek zoals tumba, tambú, seú, simadan en ritmo kombiná. Merly Augusta & D'Art, Grupo Kompèr, Dennis Aalse & his Symphonic Group, Dennis Aalse & his Big Band, Area 51, Zoyoyo met Mistika Stefania, Tico Balentien, Bleki Band & Dreams. Entree: 50 gulden. Kaartjes verkrijgbaar bij Mensing's Caminada, Tik Tak, Beep Beep en Koko Loko; voor meer info: tel. 8647872.
Iedere eerste zondag van de maand houdt Landhuis Groot Santa Martha een Open Dag. Er is een keuze uit verschillende soorten krioyo-maaltijden, een buffet, lekkernijen en drankjes. Ook zijn er producten van de werkplaatsen te koop.
Tijd: 09.00 - 15.00 uur.
Toegang volwassenen: 2,50 gulden. Kinderen: 1 gulden.
Voor meer informatie: telefoon 864-7287.

Ascencion
Iedere eerste zondag van de maand is er vanaf 10.00 uur Open Huis op landhuis Ascencion. De toegang is gratis. Om 11.00 uur is er een rondleiding om en door het landhuis.
Stichting Vormingscentrum Landhuis Ascension organiseert vrijwel iedere donderdag rondleidingen over de plantage en omgeving. Vanaf 08.30 uur bent u welkom. De rondleiding duurt ruim een uur. Deelname is uitsluitend mogelijk bij opgave via tel: 864-1950, 518-7265 of per mail: info@landhuisascencion-curacao.com.

NOTEERT U ALVAST

Workshop Bloemhof
'Jewelry Design with Silver Clay' met Margo Nelissen.
Datum: woensdagen 17 - 31 oktober
Tijd: 18.00 - 21.00 uur
Prijs: 225 gulden

Marshe di Pasku
In november zal Gallery Alma Blou een extra feestelijke Marshe di Pasku houden en speciaal voor de gelegenheid is dit 's avonds: zaterdagavond 10 november van 18.00 - 21.00 uur. Voor deze gelegenheid zullen er nog meer kramen zijn en alles is gericht op Kerstmis 2012, dus met kerstversieringen voor uw huis maar ook met de mogelijkheid om een origineel en handgemaakt cadeau te kopen voor onder de kerstboom. Wilt u als standhouder meedoen aan de kerstmarkt? Er is nog een beperkt aantal vrije plaatsen, dus meld u snel aan!

Kerstmarkt
Op zaterdag 1 december organiseert Landhuis Bloemhof haar 2e Kerstmarkt van 09.00 tot 14.00 uur. Zij nodigt dan ook mensen uit die hun handgemaakte artikelen voor een redelijke prijs willen verkopen tijdens de markt. Bloemhof is op zoek naar zelfgemaakte werken en producten zoals bijvoorbeeld kerstdecoraties, kleine schilderijen, kookboeken van lokale auteurs, pepperjelly, specerijen en kruidenmixen, bewerkt textiel, voorverpakte lekkernijen en hapjes, wijn, ponche crema en andere leuke artikelen die als cadeautje kunnen dienen. Prijzen voor tafels en tenten zijn tussen de 30 en 75 gulden. Als u, of iemand anders die u kent, geïnteresseerd is om te participeren, graag snel een e-mail sturen naar info@bloemhof.an of bellen naar 7375775. De ruimte is beperkt. Wie het eerste komt, het eerste maalt!

De Culturele Agenda verschijnt iedere zaterdag in de Ñapa.

Stuurt u alle info s.v.p. naar: agenda.cultuur@gmail.com.

'Een nieuw land Curaçao'

10-10-'10, een datum als een toverformule. Binnenkort hebben we voor de tweede keer op 10 oktober een vrije dag. De datum, waarop Curaçao en St. Maarten in 2010 Land werden en de BES-eilanden (Bonaire, St. Eustatius en Saba) een bijzondere gemeente van Nederland. 15 December, Koninkrijksdag, werd er voor ingeruild, maar dat leefde toch slechts (ook) in dit deel van het Koninkrijk.

10-10-'10

Tekst: Linda van Eekeres

Toch had het ook op Koninkrijksdag (15-12-'08) of 01-01-'10, ook al zo'n mooie datum, kunnen zijn. Steeds bleek er te weinig tijd te zijn om de streefdatum waarop de nieuwe staatkundige structuur in moest gaan, te halen. Eigenlijk was ook 10-10-'10 nog te vroeg. Steeds meer dingen bleken erbij te komen kijken, een Koninkrijk hervormen doet men nou eenmaal niet elke dag, en er werd besloten om dan maar met de nodige losse eindjes het nieuwe staatsbestel in te gaan.

In 'Een nieuw land Curaçao, En alles wat daarbij komt kijken', blikken Brede Kristensen en Hardy Huisden met behulp van zes andere redacteuren terug op het proces waar dit betrekking heeft op Curaçao.

Geconcentreerd wordt er niet op het politieke proces, maar voornamelijk op de ambtelijke molen. Want waar er een tweespalt werd gecreëerd tussen Si en No (voor of tegen het proces, waar de wijzer maar op het nippertje naar Ja doorsloeg) werd er achter de schermen gewerkt aan het tot stand komen van de nieuwe structuur.

Jeroen Jansen, destijds secretaris van het Begeleidingsteam voor de Kwartiermakers en columnist voor de Wereldomroep begint in het boek met een column-achtige impressie.

Consultant Alex Mollen brengt in vogelvlucht de totale procesgang in kaart. Hij schetst in zijn hoofdstuk, het tweede van het boek op een heldere en bondige wijze in hoofdlijnen de belangrijkste politieke en ambtelijke ontwikkelingen. Van de ondertekening van de Slotverklaring op 2 november 2006, de val van de Eilandsraad hierover later die maand, de uiteindelijke ratificatie, tot het referendum en de maatschappelijke tweedeling.

NBO

Een woord om te onthouden is NBO (Nieuwe Bestuurlijke Organisatie voor het Land Curaçao). Deze term komt vele malaen terug in het boek. In de NBO zijn de principes van de Fundamenten Nota uitgewerkt in een organisatiestructuur, een relatief platte organisatie waarin onder meer beleid en uitvoering gescheiden zijn en de ministeriële organisaties geleid worden door een managementteam, zo wordt uitgelegd. De belangrijkste functies en verantwoordelijkheden zijn in de NBO beschreven. Bovendien worden in de NBO de beleidsgebieden over negen ministeries verdeeld en uitgewerkt.

Myron Eustatius, tot 10 oktober 2010 werkzaam bij de Directie Bestuurlijke en Constitutionele Zaken van de Nederlandse Antillen, beschrijft vanuit zijn persoonlijke beleving de volledige procesgang, met veel aandacht voor het politieke moeras waarin het proces regelmatig dreigde vast te lopen.

Onzekerheid ambtenaren

Interessant is het hoofdstuk 'Hoe kijken ambtenaren tegen het transitieproces aan?' waarin Willemijn Jussen en Chris Palm aan de hand van enkele vragen hun mening geven. Verrassend open geven Jussen en Palm inzicht in hun persoonlijke ervaringen en die van (sommige van) hun collega's en weten hiermee begrip te kweken voor de positie van de vele ambtenaren die slechts zijdelings bij het transitieproces betrokken waren, maar wel lange tijd in onzekerheid zaten over hun baan en toekomst.

Een grote rol bij die onzekerheid speelde de plaatsing van de ambtenaren. Alex Mollen beschrijft dit proces uitgebreid. De weerstand was groot. Meer dan 1000 ambtenaren, ongeveer een kwart van het hele bestand, dienden een bezwaar in. 'De afhandeling van de bezwaren heeft tot ver in 2011 geduurd. Om maar niet te spreken over de demotiverende werking van het geheel', aldus Mollen. Hij schrijft ook: 'Pas nu, februari 2012, lijkt de inhaalslag ter correctie van de rechtspositie van honderden ambtenaren deels te zijn afgerond. Als er een proces is waar een ieder over eens is dat het beter had moeten verlopen dan is dat wel de plaatsing. Veel ambtenaren hadden het gevoel lukraak te zijn geplaatst. Te veel ambtenaren zijn geplaatst op plekken waarvoor zij te weinig kennis hebben, terwijl hun oude plek naar iemand gegaan is die daarvan weer geen kennis heeft.'

Hardy Huisden beschrijft de procesgang tot de ingangsdatum. Gabi Da Costa Gomez en Brede Kristensen beschrijven de coördinatie (of het gebrek daaraan) van het inrichtingsproces na 10-10-'10 tot medio 2011. Socioloog Brede Kristensen was lid van zowel het begeleidingsteam als het ondersteuningsbureau. Hij plaatst het Curaçaose inrichtingsproces ook in een internationaal kader vanuit zijn ervaringen met transitieprocessen in verschillende landen, vooral in Oost-Europa.

De auteurs stellen allemaal vanuit hun persoonlijke ervaringen te spreken. Soms overlappen hun verhalen elkaar. De bundel is, zo staat het omschreven in de inleiding, 'Een uniek verslag van een uniek proces', op de eerste plaats bedoeld om vanuit de directe ervaring verslag te doen. 'Dat is van historische waarde.' Op de tweede plaats is de bundel bedoeld als reflectiedocument, om een discussie op gang te brengen hoe dergelijke ingewikkelde processen te begeleiden en te waarschuwen voor valkuilen. 'Het verslag kan een lerend effect hebben.' Op de derde plaats is het bedoeld om samen met alle betrokken actoren, inclusief bestuurders, na te gaan wat alsnog verbeterd dient te worden.' Jeroen Jansen stelt in zijn bijdrage: 'De verhalen in dit boekje helpen ons om betere keuzes te maken voor de toekomst. En hopelijk ook om het belang van reflectie in te zien.'

Ruw politiek vaarwater

Hoewel het boek voornamelijk gaat om het ambtelijk proces: de afbouw van een Land (de Nederlandse Antillen) en de opbouw van een ander Land (Curaçao), kunnen de auteurs niet om het politieke proces heen, want zoals Alex Mollen schrijft 'de ambtelijke voorbereidingen werden behoorlijk overschaduwd door het ruwe politieke vaarwater dat de staatkundige veranderingen teweegbrachten.'

Hoewel het politieke gesteggel en de verdeeldheid in de samenleving zich zichtbaar afspeelde in de media, werd het proces waarin werd gewerkt aan de nieuwe constructie, veel meer in de luwte uitgevoerd.

De grote lijnen zijn bekend bij wie zich heeft verdiept in de staatkundige ontwikkeling of daarbij betrokken was, maar toch biedt het boek geregeld nieuwe aanknopingspunten voor verdere discussie. Zo schrijft Alex Mollen: 'De bedoeling was om meteen door te stoten naar een ideale situatie, een beter functionerende overheid dan Curaçao ooit gekend had. De voornaamste verbeterpunten lagen op gebieden als klantenservice, beleidsvorming, een modern personeelsmanagement en het aansprakelijk houden van staf voor prestaties ('accountability')... Achteraf gezien is het maar de vraag of deze ambitie niet te hoog gegrepen was.' En Myron Eustatius vraagt zich af: 'Doordat ik zie hoe wij een gouden kans op een nieuwe, betere overheid verloren lieten gaan. Of is er nog hoop?'

Brede Kristensen waagt zich in hoofdstuk 8 'Kritische succesfactoren van het Curaçaose transitieproces' voorzichtig aan antwoorden. 'Of het Land Curaçao op korte termijn een succes wordt, zal afhangen van de bereidheid om alsnog pogingen te ondernemen aan enkele van deze kritische succesfactoren te werken. Er is al veel gewonnen als beseft wordt dat deze factoren inderdaad kritische succesfactoren zijn. Maar ik durf geen enkele uitspraak te doen of het nieuwe land erin zal slagen de grootste vijand, de eigen politieke cultuur, te overwinnen.'

Ambtenaar Willemijn Jussen stelt over de huidige situatie: 'Vooralsnog heb ik niet het idee dat we nu een efficiëntere overheid zijn geworden. Vermoedelijk is dit een groeiproces waar nog een aantal jaren overheen zal gaan. Dus ik denk dat de beoogde veranderingen nog niet gerealiseerd zijn en we nog midden in het veranderingsproces zitten. Er moet nog ontzettend veel gebeuren.'

Steeds kritischer

Myron Eustatius schetst ook een somber beeld. Hij staat nog altijd achter het NBO (zie kader), maar het resultaat van een traject dat al in 2005 begon, vindt hij anderhalf jaar na het ontstaan van Land Curaçao eigenlijk wel bedroevend. Van alle oorspronkelijke ambities, voornemens en goede hoop is weinig terechtgekomen. Te veel bestuurders konden (of wilden, durfden) uiteindelijk niet door te zetten. Te veel ambtenaren keken naar het eigen hachje in plaats van naar het geheel. Het is jammer. Maar het is niet anders. Er was te veel onbekwaamheid. Te veel onwil.'

Toch ziet Eustatius reden voor optimisme. 'Het ambtelijk apparaat wordt steeds kritischer en accepteert bepaalde zaken, ook vanuit de politiek, niet meer zonder meer.' Brede Kristensen wijst op het belang van communicatie: 'Zonder communicatie geen motivatie. Dat duidt op een vicieuze cirkel. Als die cirkel niet doorbroken wordt, zal de NBO uiteindelijk door andere, nooit bedoelde organisatievormen vervangen worden. Die zullen het resultaat zijn van een even ingewikkeld als ongestuurd krachtenveld waarin alle spelers op creatieve wijze hun eigen positie trachten te beschermen.'

De bedoeling van het boek is, naast de geschiedschrijving, onder meer om te kijken wat er nog verbeterd kan worden. Genoeg, zo komt in het boek naar voren. Maar: 'Het gaat ons er niet om met het kritische vingertje te wijzen. Het gaat erom ideeën aan te dragen om het nieuwe land goed te doen functioneren, ten behoeve van de burger die volkomen terecht een goed functionerend openbaar bestuur verwacht.'

Een toverformule is het dus niet geworden, 10-10-'10. Wel een datum die gemakkelijk te onthouden is, maar als er één gedachte is die na het lezen van het boek blijft hangen, dan is het wel dat deze niet het einde van het proces markeerde, maar slechts het begin.

Een nieuw land Curaçao,
En alles wat daarbij komt kijken
Onder redactie van Brede Kristensen & Hardy Huisden.

Leesvoer

Vijftig tinten grijs

Deze zinderende trilogie vertelt hoe de jonge, onbevangen literatuurstudente Anastasia Steele onverwachts in aanraking komt met de charismatische, mysterieuze en imposante miljonair Christian Grey. Zij is direct door hem betoverd, maar Grey wijst haar in eerste instantie af: 'Ik ben te gevaarlijk voor je.'

Deze woorden maken Anastasia's verlangen alleen maar heviger en Grey laat haar geen moment met rust. Steeds dieper trekt hij haar in zijn wereld van duistere seksuele fantasieën. Anastasia geniet aanvankelijk hevig van alles wat Grey haar op seksueel gebied leert en van de luxe en rijkdom waarmee hij haar omringt. Maar meer en meer krijgt de onpeilbare Grey Anastasia in zijn macht. Zijn donkerste en diepste wens: totale controle over haar. Christian Grey is verslavend gevaarlijk.

Over de auteur:
Nog maar kort geleden werkte E.L. James, moeder van twee, als uitvoerend producent voor de televisie. Voor haar plezier schreef ze een blog met erotische verhalen. Wat volgde is duidelijk: haar erotische serie is nu al een wereldwijd succes.

Titel: Vijftig tinten grijs
Auteur: E.L. James
ISBN/EAN: 978904462184
Uitgever: Prometheus

Ars Poëtica

Kòrsou mi Pais

lugá dushi pintá pa datu i kadushi,
Curaçao, Curaçon,
kaminda den su brasa mi mama a yayami,
kaminda Dios Su rosea a pasa …

Kòrsou, kaminda sin kansa para ta kanta
i kabritu ta buska kuminda unda ku ta,
kaminda leu ayá gritu di buriku ta kibra kietut …

Kòrsou, mi suerte
ora awaseru tira tapeit bèrdè tapa tur seru
i tapushi di maishi balia den bientu,
ora solo sende kandela di mil i un bela
pa mi por gradisí …

no laga nunka ola deskabeyá
ranka santu di su playa
i Kòrsou, mi ilushon, kaba na nada
manera e blasnan di habon ku mucha sa sinta supla …

laga Lus kai den su kamber di duna lus !
tantu frumú, tantu partero, tantu deseo
pa sano i salvo, den un mishon di stimashon,
mi karga den mi brasa, Pais Kòrsou.

Pais trankil
aseptando tur habitante
di unda ku nan a bini,
respetando tur kultura …

no bringa su historia
no dera mi dushi Tera.

Ilse Risseeuw-Winkel
nasí na Otrobanda, Kòrsou (1930)

Huntu Kòrsou

'Groen' op het water

Wist u dat de University of Curaçao (UoC) zich bezighoudt met duurzame ontwikkeling? Waarschijnlijk wel. Maar wist u dat studenten van deze universiteit het eerste 'groene' vervoermiddel van Curaçao hebben ontwikkeld? Ik in ieder geval niet. Toen ik hoorde van het Solar Boat UoC-project met als drijvende kracht de 22-jarige Jonathan Corsen, kon ik het niet laten hem op te zoeken voor een gesprek. Zodat ik zijn pronkstuk van dichtbij kon bewonderen.

Tekst: Shakti-Aroena Lakhi

Corsen: "De Heineken Regatta wil in januari 2013 een Solar Regatta organiseren en vroeg aan de UoC om te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor solarboten op ons eiland. De UoC was enthousiast, deed hier graag aan mee en stelde 15.000 gulden beschikbaar voor de uitvoering hiervan." Vol passie vervolgt hij zijn verhaal. "Als derdejaarsstudent elektrotechniek sprak dit onderzoek mij erg aan. Ik vind het leuk om iets perfects te maken dat lang meegaat en tegelijk gemakkelijk te gebruiken is. Deze kwaliteiten kon ik goed verwerken in dit project en ik ging de uitdaging aan."

Sinds februari is Corsen samen met een andere student bezig met dit ingenieuze project. "Er komt veel kijken bij het maken van een boot die zich volledig moet voortbewegen op het water door middel van zonnepanelen. Batterijen mogen niet gebruikt worden. Voor het ontwikklen van deze boot moest Corsen rekening houden met verschillende factoren. "Zo moet het materiaal bestand zijn tegen de extreme weersomstandigheden van het eiland, moet de boot zo licht mogelijk zijn en moet alles binnen het budget passen. Het is constant wikken en wegen wat het beste is." Hij geeft toe dat dit niet gemakkelijk is, maar de leerervaringen zijn voor hem van wezenlijk belang. "Ik leer tegelijkertijd iets over industriële techniek, bouwkunde, elektrotechniek, fysica en financieel management. En juist door deze vakoverschrijdende benadering leer ik iets te ontwerpen dat werkt in de praktijk."

De veelzijdigheid van invalshoeken binnen het project weerspiegelt zich in de constructie van de boot. Corsen legt uit: "Ik heb mij voor het ontwerp laten inspireren door drie typen boten, te weten: de catamaran, de swath en de dobber boat en uiteindelijk is het een kruising geworden van alle drie." Op het dak van de boot bevinden zich de zonnepanelen. "Zes stuks die gesponsord zijn door Dynaf Caribbean", voegt Corsen er trots aan toe. "Met een totale oppervlakte van 12 vierkante meter en een vermogen van 1500 Watt." Op 8 september is de boot getest met een positief resultaat. "Ik ben klaar voor de regatta."

Voor de toekomst ziet Corsen het positief in. "Ik ben blij dat ik kan bijdragen aan een stukje 'groene' en duurzame ontwikkeling van Curaçao. En ik hoop dat er straks meer enthousiastelingen zullen zijn die hun kennis in de zonneboot willen stoppen en deze verder willen verfijnen."

Ik neem afscheid van Corsen en besef dat hij de generatie is op Curaçao die het zaadje in zich draagt van onze duurzame toekomst. Met zijn 'groene' zonneboot heeft hij laten zien dat 'Sustainable made in Curaçao' zeker geen droom is.

Meer informatie: http://www.facebook.com/SolarBoatUoC

Ir. Shakti-Aroena Lakhi is voorzitter en medeoprichtster van Huntu Kòrsou. Een stichting die zich inzet voor een 'better quality of life' op Curaçao. Meer lezen over dit initiatief: www.huntu-korsou.org en www.facebook.com/HuntuKorsou .

Spotlight op dieren

Kattenpoten

De poten zijn voor de kat van levensbelang. Ze hebben verschillende functies waarvan de schokdemper en verdediging misschien wel de meest belangrijke zijn.

Tekst: Margot Hack

Mensen lopen op hun voetzolen, maar veel dieren lopen op hun tenen. Katten ook en dit is de reden dat ze erg beweeglijk, snel en stil zijn. Ze laten ook zo min mogelijk pootafdruk achter en ze plaatsen hiervoor ook hun achterpoot op nagenoeg dezelfde plek als hun voorpoot heeft gestaan.

De voorpoten hebben vijf tenen en de achterpoten vier. De achterpoten zijn sterker dan de voorpoten en kunnen hierdoor de schokken tijdens het rennen en springen beter opvangen. Voor elke teen heeft de kat een haarloos zoolkussentje. In het midden van elke poot zit een extra groot kussen dat in meerdere lobben is verdeeld. Dit kussen zorgt voor de schokabsorptie en het steunen van het pootbot.

Behalve het kussen bevat elke teen ook een scherpe klauw. De voorklauwen zijn meestal scherper dan de achterklauwen. Deze klauwen houden ze scherp door er mee te spelen, te klimmen en te vechten. Het is ook belangrijk voor een kat om regelmatig de nagels te kunnen scherpen en als daar geen krabpaal voor aanwezig is, zullen ze krabben aan meubels of andere voorhande zijnde voorwerpen. Bij de meeste katten is het niet nodig om de nagels te knippen, maar bij dieren die bijvoorbeeld te oud zijn om hun nagels regelmatig aan te scherpen, kan het nodig zijn om ze af en toe te knippen.

De klauwen bestaan net als bij mensen uit het eiwit keratine. Het deel waar geen 'leven' (roze streepje) in te zien is, kan zonder problemen afgeknipt worden. Het roze streepje dat u ziet is een bloedvat en als u daarin knipt zal het pijn doen en gaan bloeden. Gebruik voor het knippen wel altijd een nagelschaartje of knippertje, want met een gewone schaar is er de kans dat de nagel splijt en pijn veroorzaakt.

Bij katachtigen bestaat het bijzondere fenomeen dat ze controle hebben over hun nagels. In ontspannen toestand zijn de klauwen van een kat niet te zien. Als een volwassen kat zijn teenbuigspieren aanspant, strekt de klauw zich uit en is deze zichtbaar voorbij het teenkussen. Wanneer er een probleem is met de nagels kunnen ze ook met lichte druk van de vingers naar buiten gebracht worden om even goed te controleren of te knippen. Kittens hebben minder controle over deze pootspieren en leren soms pas op latere leeftijd om de klauwtjes in te trekken.

"Bij een gebroken poot is het maken van een röntgenfoto altijd noodzakelijk anders kan de behandeling nooit goed gedaan worden!"

Dierenartsenpraktijken Vredenberg, Ronde Klip, Tera Kora en Comenencia
Tel: 737-2185-737-3202

CURAÇAO ANIMAL RIGHTS FOUNDATION

Verbetert het lot van zwerfdieren...

www.carf.an

Margot Hack is dierenarts te Ronde Klip

Puzzels

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL:
1. Takkenbos; 4. beddengoed; 10. oude vochtmaat; 11. bijbelse figuur; 12. het oprukken van een leger; 14. koningsgezinde; 17. eucharistieviering; 18. kraan; 19. verbindingsstuk; 20. treuzelaar; 22. baardje; 24. kerkelijke straf; 26. Frans lidwoord; 27. hemelgeest; 30. brede hoofdstraat; 32. heelal; 33. adelborst; 34. bijenproduct; 35. snel; 36. hierheen; 38. gast; 39. vordering; 41. toverheks; 42. watering; 44. gepeupel; 47. overzicht van hoofdpunten; 48. roem; 49. slot; 50. herstel; 51. paardrijder.

VERTICAAL:
1. Waterreservoir in een closet; 2. soort bed; 3. maatstaf; 4. drankgelegenheid; 5. gemoedsbeweging; 6. buigzaam; 7. schil; 8. spoorstaaf; 9. een weinig; 13. deel van een hengel; 15. Tibetaans rund; 16. ontvangkamer; 21. Franse schilder; 22. veerkrachtige draad; 23. motorwedstrijd; 25. belang; 27. deel van een etmaal; 28. onmachtig; 29. vogel; 31. allerlei; 34. bijna laten koken; 36. dierenverblijf; 37. zaak (Lat.); 39. bijgevolg; 40. tijdverdrijf; 41. plaats in Oekraïne; 43. kleur; 45. oppervlaktemaat; 46. griezelig.

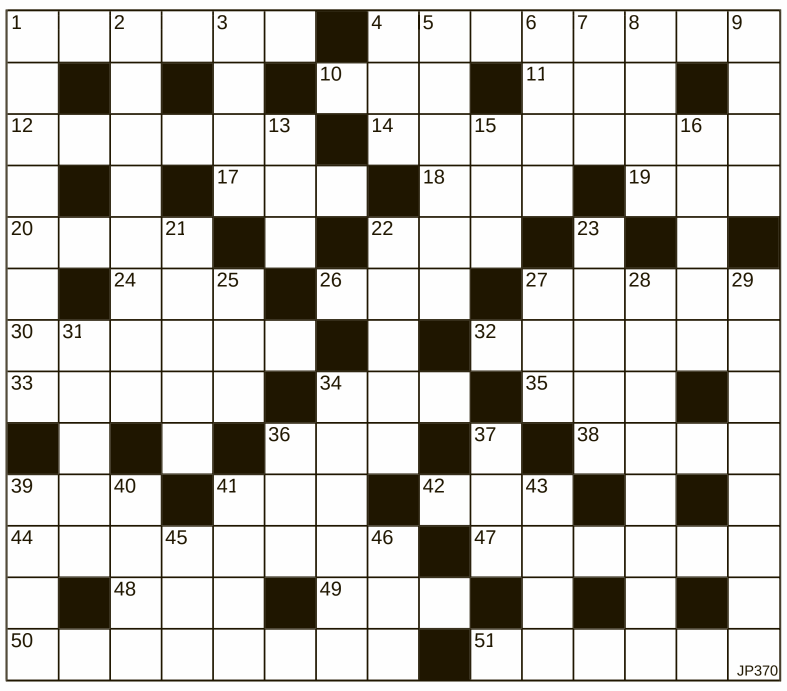

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

F.E. Solagnier
Kamay 15-E
Aruba

A.P. Brito-Wederfoort
Cassandraweg 57
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2, tijdens kantooruren. Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744. De prijzen vervallen na drie maanden.

ANAGRAM

Op elke verticale regel dient een woord van vier een van vijf en een van zes letters te worden ingevuld. Het woord van vijf letters bestaat uit de letters van het voorgaande woord plus 1, het woord van zes letters bestaat uit de vijf letters van het voorgaande woord plus 1. Als de hele puzzel juist is ingevuld, vormen de letters op de vet omlijnde regel een woord.

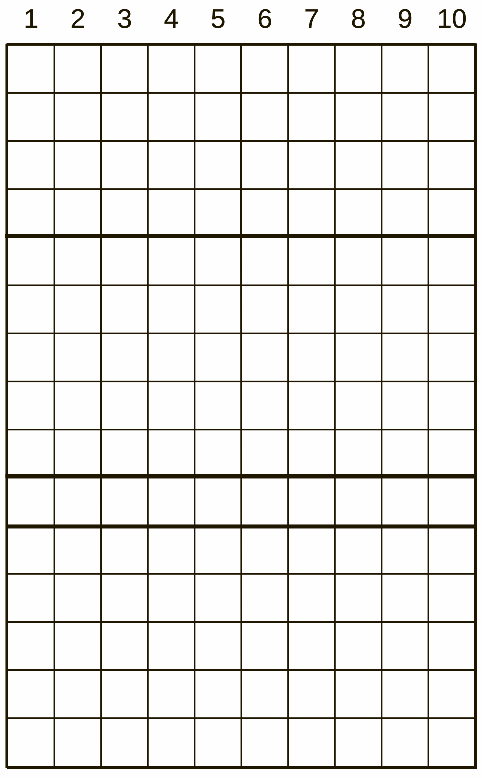

1. Grondsoort, nietig, boksstoot;
2. Tocht, voorwerp van spot, verwering;
3. Keukengerei, stromend water, kleur;
4. Rondrit, kippenstok, uitvoer;
5. Reukorgaan, kinderjuffrouw, Vlaamse schilder;
6. Toespraak, hardvochtig, harddraverij;
7. Handgewricht, glazen klok, stijloefening;
8. Oevergewas, tussen, kaartkleur;
9. Hijswerktuig, babydoek, deel v.e. bruidsjapon;
10. Zwak, interest, jongeling.

CRYPTO-OVERLAPPER

Op elke regel twee woorden invullen. Twee of meer eindletters van het eerste woord zijn meteen de beginletters van het tweede woord.

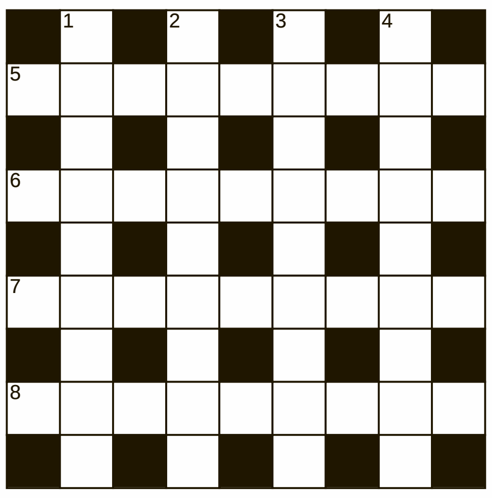

Horizontaal:
5. Die geeft toegang tot een vrouwenverblijf (6); Hier raakt vader aan de benzine (6);
6. Die speelt onder voorbehoud (7); Computers voor opslag (7);
7. Knallende violist (7); Malen en draaien (5);
8. Orgaan om te bezorgen (7); Amusement dat op grote afstand was (7)

Verticaal:
1. Verbindingen voor afvallers (5); Kom erin, we beginnen met het eten! (6);
2. Een verstandige reeks is een hele onderneming (6); Takjes van een klimop (5);
3. Geen openbaar blad (5); De overvloed wordt dikwijls overdreven (6);
4. Gezond bezig zijn in de leer (7); Takjes om op te lopen (5)

WOORDZOEKER

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

V	L	G	E	N	E	D	E	L	K	N	A	A
E	E	S	N	A	R	T	N	E	R	O	T	R
I	I	S	D	I	W	IJ	S	M	A	K	E	N
G	T	R	A	N	M	G	R	O	E	V	E	H
N	U	S	E	R	O	R	L	K	E	T	O	I
I	F	E	I	B	U	H	A	G	C	U	O	S
D	I	D	L	U	I	D	D	M	T	A	T	N
L	G	G	I	V	H	L	N	B	O	R	B	H
E	U	U	E	E	E	P	E	O	O	S	I	O
G	U	O	L	G	H	I	O	O	H	R	D	B
R	R	N	S	V	T	G	V	O	E	A	I	S
E	Z	G	A	E	L	O	I	P	K	N	W	C
V	A	A	L	A	Z	E	S	Z	D	K	A	E
K	G	B	L	N	M	E	G	S	L	P	L	E
L	E	G	E	L	V	U	E	O	R	U	S	N
G	N	O	M	O	N	L	H	I	V	E	G	P

Aankleden
Back
Bagno
Bindsel
Capri
Enzovoorts
Figuurzagen
Futiel
Geldgever
Gnomon
Groeve
Gulzigheid
Honds
Honduras
Houtbeitel
Humaan
Iberie
Knars
Koophuis
Obsceen
Omarming
Ton
Torentrans
Vergelding
Vesper
Vlegel
Vleug
Vogelvlug
Wals
Wijsmaken

PUZZELSLANG

Begin bij vakje 1. Bij elk volgend cijfer begint een nieuw woord. De laatste letter van een woord is telkens de eerste letter van het volgende woord. Bij goede invulling, is in de licht gekleurde vakjes een woord te lezen.

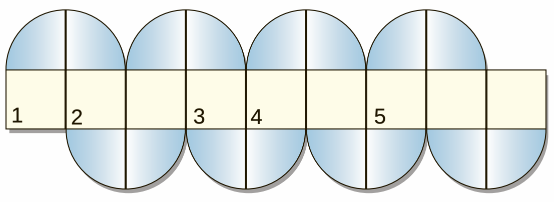

1. Vreemde munt; 2. vrij; 3. klef; 4. demper (muz.); 5. verschillend.

© Puzzelland/121006

SUDOKU

5				9	3			2
	8	9		7		6		3
4		2			8			
		4	9				5	
7	6			8				
		3		4		2		
			3	6		5		
		1					9	6
	2	7	8	5			1	

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

Oplossing vorige week

9	2	8	6	4	5	1	3	7
3	7	4	9	1	2	5	6	8
5	6	1	8	7	3	9	2	4
6	9	2	1	3	4	7	8	5
8	5	3	2	9	7	6	4	1
4	1	7	5	6	8	2	9	3
1	8	5	4	2	6	3	7	9
7	4	6	3	5	9	8	1	2
2	3	9	7	8	1	4	5	6

OPLOSSINGEN VAN VORIGE KEER

Prijspuzzel: HORIZONTAAL: 1. Ban; 4. devotie; 10. del; 13. atap; 15. xenon; 16. kano; 17. logia; 19. set; 20. weide; 21. akant; 23. odium; 25. eb; 27. era; 29. ier; 30. fa; 31. neut; 33. kreek; 34. slok; 36. ur; 37. po; 38. hij; 39. er; 40. gres; 42. manou; 43. kees; 45. as; 46. pee; 48. ill; 50. la; 51. trans; 53. adieu; 55. anjou; 57. esp; 59. sinds; 61. neet; 62. ukkie; 64. nipa; 65. toe; 66. litanie; 67. tam. VERTICAAL: 1. Balpen; 2. ato; 3. naga; 5. ex; 6. vest; 7. one; 8. toto; 9. in; 10. daim; 11. end; 12. loewak; 14. piket; 16. keurs; 18. aar; 20. wie; 22. nakomen; 24. dikhuid; 26. beurs; 28. henna; 30. forel; 32. ure; 35. lee; 40. galant; 41. sprot; 43. klein; 44. samsam; 47. eau; 49. lis; 51. tjee; 52. sekt; 53. apin; 54. unit; 56. neo; 58. ska; 60. dpa; 62. ui; 63. ei. Crypto-overlapper: Horizontaal: 5. Blokvogel; 6. schaarfijn; 7. stationtij; 8. rijpaarden. Verticaal: 1. Vluchtpijp; 2. ijkmaatpak; 3. doorvoerg; 4. gerijstier. Anagram: 1. leek-rekel-Kelner; 2. ader-arend-Anders; 3. riem-meier-Merrie; 4. deen-neder-Eender; 5. niet-trein-Rinket; 6. deel-slede-Deksel; 7. teer-kreet-Ekster; 8. stal-staal-Basalt; 9. noga-argon-Angora; 10. teil-liter-Tralie. Eindoplossing: KAMERDEBAT
Woordzoeker: VETORECHT Puzzelslang: 1. Viva; 2. aniline; 3. eger; 4. riviera; 5. afdalen. Het sleutelwoord luidde: VALERIAAN

Verrassende combinatie

Een origineel recept! Wie had ooit gedacht dat de krioyo 'kònkòmber chiki' met zeevruchten kan worden klaargemaakt. Een klassiek voorbeeld hoe u lokale groente helemaal anders kunt klaarmaken. Verrassende ingrediënten voor een heel apart gerecht. De moeite waard om iets nieuws te proberen.

Tekst: Miriam de Windt

Voedingswaarde per 1-persoonsportie (zie tabel)
Dit gerecht, scallops met kònkòmber chikí, levert voldoende kalk, ijzer, vitamine A en C. Ook levert dit gerecht in redelijke hoeveelheden vezels en de vitamines B1 en B2.
De percentages zijn berekend op basis van 2000 calorieën (8400 Kjoules) per dag, voor een gezonde volwassene.

Scallops

De Nederlandse benaming is kammossel. Ze worden ook kamschelpen of kamoesters genoemd. De bekendste soort is de Sint Jacobs-schelp. De naam 'kam'schelp slaat op de karakteristieke schelp met straalsgewijze groeven. Ze zijn geliefd bij verzamelaars door hun mooie kleuren, reliëf, dessin en waaiervorm. Kamschelpen worden veelal gebruikt in kunstwerken en ontwerpen. De kamschelp staat ook centraal bij verschillende vormen van symbolisme (vrouwelijke vruchtbaarheid), worden graag gebruikt voor logo's (voorbeeld: Shell) en wapens (wijlen prinses Diana en haar zonen).

Scallops worden over het algemeen met sleepnetten geoogst. Tegenwoordig komt het steeds meer voor dat scallops door duikers met de hand worden geoogst. Deze scallops zijn schoner en kunnen derhalve sneller de markt op. Met sleepnetten geoogste scallops zijn zanderig en het duurt langer voordat ze geschikt zijn voor de verkoop. Soms zelfs met een vertraging van twee weken. Hierdoor begint het vlees af te breken en zijn de scallops korter houdbaar. Zeker een punt van overweging als u scallops klaar wilt maken. Meteen gebruiken is het advies. Voor de ecologen onder de lezers: sleepnetten kunnen bovendien grote schade toebrengen aan de onderzeese flora en fauna.

De grootste scallopteelt is te vinden in het noordoosten van de Verenigde Staten en het oosten van Canada. Japan en China zijn ook grote leveranciers van scallops.

Niet alle zeevruchten zijn rijk aan cholesterol. Schelpdieren bevatten minder cholesterol dan schaaldieren. Onder de schaaldieren spant de garnaal de kroon voor wat betreft de hoeveelheid cholesterol. 1 Ons garnalen levert 87 procent van de hoeveelheid cholesterol die u maximaal per dag mag hebben. Hierna volgt de kreeft met 58 en de krab met 43 procent.

Honderd gram van de volgende schelpdieren, mosselen oesters en conch ('karkó') bevatten respectievelijk 26, 16 en 24 procent van het toegestane cholesterol per dag. Honderd gram Scallops levert slechts 13 procent.

Al is de hoeveelheid cholesterol in garnalen, kreeft en krab hoog, u mag best een enkele keer smullen van deze zeevruchten. Als u een liefhebber bent van zeevruchten en uw inname van cholesterol onder controle wilt hebben, kunt u variëren met schelpdieren. De analyses, zoals hierboven vermeld, geven u het vertrouwen dat de inname van cholesterol binnen de perken zal blijven.

Kònkòmber chiki

Onze konkonber chikí heet in het Engels de 'West Indian Gherkin' en is familie van de komkommer.
De kònkòmber chiki heeft een hogere voedingsstofdichtheid dan de komkommer. Honderd gram kònkòmber chikí levert aan ijzer 7,5 procent en 5,5 procent vitamine A van de DAH, terwijl honderd gram komkommer maar 1,5 procent ijzer en 0.3 procent vitamine A levert. Dit recept gaat uit van ongeveer 400 g kònkòmber chiki. Vandaar dat u in de berekening hogere aantallen ziet.

Dit is een goed voorbeeld dat aangeeft wanneer u vaker kiest voor groente en fruit met kleur, u meer voedingsstoffen binnenkrijgt. In dit geval zelfs binnen dezelfde plantfamilie. Dit betekent niet dat u geen komkommers meer kunt eten.

Dezelfde gedachtegang kunnen we toepassen voor de volgende groentesoorten: witte kool vs groene kool, ijsbergsla vs Romeinse sla, bloemkool vs broccoli. Voor meer voedingsstoffen is de beste keuze altijd de groente met de fellere en diepste kleur. Een week heeft zeven dagen. Het advies is om tenminste 3 maal per week te kiezen voor groente met kleur. Variatie is belangrijk. En vergeet onze lokale groenten zoals de kònkòmber chiki niet: goede voedingswaarde en betaalbaar.

Andere lokale groenten die kunnen zorgen voor de noodzakelijke betaalbare variaties: groene papaja, kalebas en warmoes. In plaats van deze groenten alleen traditioneel klaar te maken met vlees in stoba's of voor de warmoes als stamppot, zoek een nieuw recept en maak een verrassende maaltijd klaar.

**Miriam de Windt is diëtist en natural nutricionist.
Zij is te bereiken via:
T: 889-1788
C: 520-6932
E: mdewindt@scarlet.an**

Voedingswaardetabel Scallops met kònkòmber chikí

Voedingsstoffen	Hoeveelheid	% DAH
Calorieën/ kJoules	417/1751	21%
Eiwitten	8g	8%
Vetten	17g	25%
Verzadigde vetten	2g	10%
Cholesterol	70mg	25%
Koolhydraten	25g	10%
Voedingsvezels	4g	13%
Natrium	911mg	46%
Kalk	132mg	19%
IJzer	3.1mg	21%
Vitamine A	173mcg	19%
Vitamine B1	0.12mg	12%
Vitamine B2	0.15mg	12%
Vitamine C	62mg	89%

Kook mee met May

Scallops met kònkòmber chikí

Hoofdgerecht voor 2 personen.

Ingrediënten:
14 zeescallops
halve eetlepel droge witte wijn
halve eetlepel maizena
snufje zout
olie

12 kònkòmber chikí
3 eetlepels lente-uien, klein gesneden
1 eetlepel verse gember, fijngehakt
halve theelepel Chinese chilipasta
3 eetlepels olie

3 eetlepels water
halve eetlepel witte wijn
halve eetlepel azijn (bijvoorbeeld rijstwijnazijn)
beetje suiker
halve eetlepel sojasaus (shoyú)
1 theelepel maizena
snufje zout naar smaak

Bereidingswijze:
Scallops 30 minuten in de wijn, maizena en het zout marineren.
Het steeltje en de stekels van de kònkòmbers verwijderen, wassen en overlangs doorsnijden en pitjes verwijderen.
Kònkòmbers in ongeveer 15 minuten gaar stomen.
Wok verhitten, 2 eetlepels olie toevoegen.
Uien, gember, knoflook, en chilipasta roerbakken.
Kònkòmbers toevoegen. Roerbakken.
Scallops toevoegen, water, witte wijn, azijn, suiker, sojasaus en maizena toevoegen, omscheppen.

Smaak controleren.
Eventueel nog wat zout toevoegen.
Direct serveren met witte rijst.

Eet smakelijk, May

WIJNADVIES

Verzorgd door de wijnspecialisten van Licores Maduro

Pazo Pondal Alberiño, Spanje

Druivensoort: Alberiño
Streek: Rias Baixas
Kleur: Witte wilde perzik
Geur: Appel en venkelzaad
Smaak: Frisse aromatische tonen

Het wijngebied Rias Baixas ligt in Galicië, in het noordoosten van Spanje boven Portugal. Het is een van de groenste wijngebieden aldaar en wordt gekenmerkt door een heel bijzonder druivenras de Albariño-druif. Deze druif wordt daar al eeuwen aangeplant en heeft subtiele smaken van sinaasappelbloesem en groene olijven met daarbij een 'verfijnde' kruidigheid als venkelzaad, kamilleknopjes en St. Janskruid. Een zeer vrouwelijke wijn: elegant, spannend, maar soms ook moeilijk te doorgronden.

Aan de noordkust worden er van heel Spanje de meeste coquilles (scallops) gevangen en gegeten. Een heerlijke wijn dus die heel goed past bij de zoetheid van de scallops en de rijpe toon van knoflook, de zoute toon van soja en de pittige toon van de chilipasta. Geen probleem voor deze spannende, elegante, Spaanse dame, dat kan ze gemakkelijk aan.

Santé!

Deze wijn is verkrijgbaar bij The Store Licores Maduro en uw favoriete supermarkt!

Het genot van wijn

Est! Est!! Est!!!

Vandaag vertel ik u het bijzondere verhaal van een prachtige wijn uit Lazio in Italië met een bijzondere, beroemde geschiedenis. We zijn aanbeland in het mooie dorpje Montefiascone.

Tekst: Erik van Kampen

Het verhaal gaat dat een Duitse bisschop de wijn in Montefiascone zo lekker vond, dat hij er nooit meer wegging en zich er letterlijk dood dronk. Zo ver laten wij het niet komen, maar nieuwsgierig naar de wijn en het verhaal van die Duitse bisschop zijn we wel!

Gelukkig hoeven we niet lang te zoeken naar dorpsbewoners die ons de geschiedenis van de Est! Est!! Est!!! wijn uit de doeken willen doen. Zoals het oude Italiaanse mannen die op een dorpspleintje rondhangen betaamt, hoef je ze maar een half woord in de mond te leggen of ze vertellen je alles wat je wilt weten over de geschiedenis van hun dorp. Stel ze een glas wijn in het vooruitzicht en ze nemen je nog mee naar de hoogtepunten die nog van het verhaal resten ook...

Het verhaal van de beroemde wijn uit Montefiascone begon 901 jaar geleden, in 1111. Een grote groep Duitse geestelijken is samen met een gezelschap hooggeplaatste edelen op weg naar Rome, om daar de kroning van Hendrik V bij te wonen. Een van de reizigers in het gezelschap is bisschop Johannes Defuk, een groot liefhebber van lekker eten en vooral van lekker drinken.

Ook onderweg wilde hij zich verzekeren van uitmuntende gerechten en vooral van de beste wijnen die er in de wijde omtrek maar te vinden waren. Om er zeker van te zijn dat hij 's avonds voor het slapen gaan een goede maaltijd en een paar goede glazen wijn kon nuttigen, stuurde hij zijn knecht, Martin genaamd, alvast vooruit. Martin moest langs de route de beste herbergen uitzoeken, en die markeren met het woord 'Est' (Hier is het, in het Latijn).

Mocht Martin een herberg tegenkomen die niet alleen van goede kwaliteit was, maar ook nog eens uitzonderlijk goede wijn schonk, dan zou hij twee maal het woord 'Est' boven de deur schrijven. Zo zou de bisschop weten dat hij absoluut niet aan deze deur voorbij mocht gaan.

De bisschop hield met argusogen alle herbergen op weg naar Rome in de gaten en koos alleen die herbergen uit, die gemarkeerd waren met het woord 'Est'. Tot hij in Montefiascone kwam, in het noorden van Lazio. Hij moest drie keer met zijn ogen knipperen. Stond daar nu echt 'Est! Est!! Est!!!' boven de deur van de herberg, of begon de vermoeidheid van de lange reis hem parten te spelen? Hij keek nog een keer. Zijn ogen bedrogen hem niet: het stond er echt.

De bisschop stapte direct af en nam zijn intrek in de herberg. Hij bestelde een glas witte wijn en was direct verkocht. Nog nooit had hij zo'n lekkere wijn geproefd! In plaats van de volgende dag met het gezelschap verder te reizen naar Rome, bleef hij in de herberg in Montefiascone, waar hij elke dag aan de wijn ging. Dat duurde zo'n drie jaar, maar toen kon de lever van de bisschop al die wijn niet meer aan. Hij dronk zich letterlijk dood, in die herberg waar nog steeds de woorden 'Est! Est!! Est!!!' op de gevel prijkten.

De wijnminnende bisschop ligt nog steeds begraven in Montefiascone, in de San Flaviano. Ook op zijn graf mochten de woorden 'Est Est Est' niet ontbreken. Nu zijn ze echter in steen gebeiteld: 'Est Est Est Propter nimium est hic IO Defuk Dominus meus mortuus est', oftewel: vanwege een overdaad aan Est is hier mijn meester Johannes Defuk gestorven'.

Na dit uitgebreide verhaal ben ik zelf toe aan een goed glas Italiaanse wijn, mag u drie keer raden wat ik zo dadelijk ga drinken.

À Votre Santé

Erik van Kampen is sommelier bij Licores Maduro.

ÑAPA Business

6 oktober 2012

Dermatoloog Roxanne Gouverneur:

‘Op mijn best met instrument’

Begin 2013 is het St. Elisabeth Hospitaal (Sehos) en daarmee de bevolking van Curaçao een dermatoloog rijker. De Curaçaose Roxanne Gouverneur komt na haar studie medicijnen gevolgd door een vijfjarige opleiding dermatologie in Nederland, terug naar haar Curaçao om een nieuwe poli te starten en haar oude leven op te pakken.

Tekst: Mineke de Vries

Oud-Radulphiaan Roxanne Gouverneur heeft het gevoel dat het leven op Curaçao aan haar voorbij gaat, dat er zoveel gebeurt waar ze niet bij is, dat ze besloot terug te keren. “Als ik hoor van een barbecue of feest wil ik erbij zijn; het familiegevoel is te sterk om in Nederland te blijven.” Ondanks dat kijkt Roxanne goed terug op haar twaalf jaar Nederland. Ze heeft veel meegemaakt, genoten van het bruisende Amsterdam maar vooral veel geleerd. Voor de scherpe, alerte Roxanne Gouverneur bestaat er geen ‘het kan niet’ of ‘jij kunt het niet’. Voor haar een trigger om te bewijzen dat ze het wél kan. “Zo werd op school tegen me gezegd - toen ik in een luie fase zat, vijfje voor wiskunde en zo - dat ik nooit medicijnen zou kunnen studeren en niet eens toegelaten zou worden. Ik zeg dan niets, maar ga heel gedreven aan de gang om het tegendeel te bewijzen.”

Ziektebeelden

Inmiddels heeft ze iedereen, maar vooral zichzelf overtuigd en is ze klaar voor de stap naar het Sehos. Een gedreven arts, die niet stilzit tot ze exact weet wat er aan de hand is, die tot het uiterste gaat waar het om het belang van de patiënt gaat. Ze heeft goede contacten met de twee zelfstandig gevestigde dermatologen op het eiland en kijkt ernaar uit met hen te gaan samenwerken, maar ze zal alleen de poli in het Sehos starten. “Ik begin met een spreekkamer en een spreekuur, dan zie ik wel hoe het loopt en hoe ik mij verder kan ontwikkelen.” Naast de ‘gewone’ huidziekten is Gouverneur geïnteresseerd in cosmetische dermatologie: “Ik ben nu nog bezig met een cursus fillers, het opvullen van rimpels, botox inspuiten, een klein maar leuk onderdeel van mijn vak.” Antillianen zijn daarbij erg gesteld op een mooie huid. Behalve het zich verder bekwamen in tropische aandoeningen vertaalt ze de bekende ziektebeelden naar een bruine huid. “Dezelfde aandoening ziet er op een bruine huid heel anders uit en sommige behandelingen pakken anders uit op een bruine huid. Ik leer deze maanden nog de fijne kneepjes van het vak.” Roxanne Gouverneur is er blij mee dat het Amsterdamse VU-ziekenhuis haar zoveel gelegenheid geeft zich hierin te specialiseren. “Ze geven me alle kans om straks klaar te zijn voor de overstap naar de tropen. Zo kon ik naar het grootste congres over dermatologie in de Verenigde Staten om daarna verslag uit te brengen aan Nederlandse dermatologen. Mijn onderwerp was natuurlijk tropische ziektes.” Ze wil zich breed inzetten, alles kunnen, van spataderen laseren tot operaties uitvoeren.

> Zo werd op school tegen me gezegd dat ik nooit medicijnen zou kunnen studeren en niet eens toegelaten zou worden.

Student in Nijmegen

Als kind, wonend in Dominguito, wist Roxanne Gouverneur het al: “Ik wilde dokter worden, maar wel eentje met naalden! Ik vond het interessant als mijn hond ziek was, dan kregen we handschoenen en prikjes mee om hem te geven.” Van de Sint Franciscus lagere school ging ze naar het Radulphus College. “Een leuke tijd, veel vrienden, al waren er allemaal kliekjes. Grappig als je elkaar dan in Nederland tegenkomt en beste vrienden wordt! Dan hoor ik opeens dat ik nogal streng was en dat ik nu heel erg meeval!” Er waren twee mensen op Curaçao die echt in haar intellect geloofden, een tante die op een basisschool lesgaf en het hoofd van die school. Die - en haar ouders - motiveerden haar om medicijnen te gaan studeren. “Ik was een vroege leerling, was 17 toen ik ging studeren. Een jaar niets doen is er op Curaçao niet bij, dus ik vertrok. Maar toen de dag daar was, besefte ik onderweg naar Hato ter hoogte van het politiebureau op Rio Canario wat ik achterliet. Iedereen was er om me uit te zwaaien, maar ik sloot me van ellende op in de auto. Op dat moment voelde ik echt wat scheuren.” Haar vader bracht haar naar Nederland, wat nog enig houvast gaf. “Ik wilde niet met de bursalen mee, ik wil altijd alles zelf regelen, dan weet ik zeker dat het goed komt. Na een paar uur in Nederland was mijn beltegoed van 200 gulden op door het bellen met mijn moeder.” Ze huurden een busje, gingen naar Ikea, Leen Bakker en richtten haar kamer in Nijmegen in, in een studentenhuis met negen anderen op een gang. Daar ontwikkelde Gouverneur haar hobby in koken. “Dan had ik een enorme maaltijd bereid en klopte maar weer aan bij vrienden of zij zin in eten hadden. Het was altijd groot en veel: ware eetfestijnen.” Overigens trekken de Antillianen vanzelf naar elkaar, aldus Roxanne Gouverneur, ze worden ook bij elkaar gezet in werkgroepen. Het was ook prettig dat haar buurman van Sint Maarten kwam. “Aan het fietsen in Nederland ben ik nooit gewend geraakt ondanks dat ik als kind veel in onze tuin fietste. De eerste keer dat ik tijdens de introductie ‘s nachts zo ver naar huis moest fietsen - toen in een kroeg ‘24 rode rozen’ werd gespeeld wilde ik ècht weg - vond ik dat best eng. Toen gingen we ook nog kamperen, in de zomer noemden ze dat. Nee, het was wennen de eerste tijd.”

> Dermatologie is voor mij te overzien. Het gaat om veel ziektebeelden, maar van één orgaan. Een internist heeft een scala aan ziektebeelden van heel veel organen. Dit is voor mij precies goed.

Co-schappen in Sehos

Toen ze er vier jaar opleiding had opzitten, volgde Gouverneur de anderhalf jaar durende co-schappen in het Sehos en woonde ‘lekker bij haar ouders’. “Op alle afdelingen liep ik mee: interne, chirurgie, neurologie etcetera. Er is alle ruimte om je te ontwikkelen, maar je moet wel discipline hebben. Sommige studenten gaan om 4 uur naar het strand. Ik bleef altijd, dan kon je nòg een operatie meemaken.” Alle universiteiten hebben banden met een ander land, zo gaan ze vanuit Amsterdam naar Aruba en van Groningen naar Curaçao. “Ik heb me vanuit Nijmegen op papier laten overschrijven naar Groningen en kon zo naar Curaçao voor de co-schappen. Daar ben ik afgestudeerd als basisarts, extra leuk omdat mijn familie erbij was. Mijn ouders konden zich moeilijk voorstellen hoe ik als arts was. Ze kijken naar me als hun dochter, zien me in bikini, feestkleding of hangend op de bank en kunnen dan niet begrijpen hoe ik patiënten ontvang. Het was mooi ze nu de andere kant van mij te laten zien. Zo was ook mijn opa bij mijn afstuderen, hij is nu bijna 101, een antiek element in de familie. In zijn tuin staat een huisje waarin hij alles verzamelt wat er over de hele familie verschijnt in de kranten; zo is er nog een foto van mijn vader voor het vliegtuig toen hij naar Nederland vertrok om te gaan studeren.” Dus ook dit artikel gaat naar het tuinhuis van opa.

Patiënt afhankelijk van jou

De interesse van Roxanne Gouverneur ging altijd uit naar interne geneeskunde, maar na een intensief jaar in het Slotervaartziekenhuis in Amsterdam op deze afdeling realiseerde ze zich dat dat geen beroep is, maar je leven. “Het gaat dag en nacht door, het laat je niet los; je hebt te maken met ernstiger ziektebeelden en je voelt de druk van de patiënt op je schouders. Je kunt altijd nu nog iets regelen, waardoor de patiënt morgen beter geholpen is. Je zit tot na werktijd in de boeken of na te denken wat je nog kunt betekenen voor je patiënten. Het gaat om leven en dood en ik ga heel ver in mijn verantwoordelijkheid. Tijdens de nachtdiensten was ik verantwoordelijk voor verschillende afdelingen, waaronder de intensive care; je moet elke minuut paraat en alert zijn, alle patiënten moeten het van jou hebben. Ik heb daar wel time management geleerd: snel denken, snel handelen, efficiënt werken, tien dingen tegelijk doen. Ik had bijna geen sociaal leven, kwam niet aan mijn hobby’s (balletdansen) toe, het vroeg teveel van me. Van mezelf ben ik heel relaxed, hoeveel stress er ook is, in mijn hoofd is het altijd kalm, maar dit ging mij te ver.”

Dermatoloog

Roxanne Gouverneur besloot voor dermatologie nadat een vriendin - een van Aruba afkomstige huisarts - haar dat voorstelde. “Qua carrière valt alles als een puzzel in elkaar. Want op Curaçao bleek er ruimte te zijn voor een dermatoloog. Dermatologie is voor mij te overzien. Het gaat om veel ziektebeelden, maar van één orgaan, de huid; een internist daarentegen heeft een scala aan ziektebeelden van heel veel organen, een dermatoloog maar een handjevol ziektes van één orgaan. Dit is voor mij precies goed. Het jaar interne had ik nooit willen missen, ik heb daar veel geleerd. Hierdoor heb ik ook die voorkennis van mensen en van ziektebeelden waardoor ik de huidziektes die zijn gerelateerd aan interne ziektes eruit kan pikken. Je moet altijd een oplettende zijn en denken: hé, dit beeld past bij een aandoening van de lever. De meeste huidziektes betreffen echt alleen de huid, maar soms zitten er doordenkertjes bij, moet je puzzelen. Een internist zit veel achter de computer om uitslagen te bestuderen, een dermatoloog is juist veel met zijn handen bezig, dat past beter bij mij. Wij kijken met onze handen, voelen hoe het aanvoelt, we duwen en trekken om te kijken hoe de huidafwijking zich gedraagt qua kleur en schilfering bijvoorbeeld en of de kleur wegtrekt. We krijgen met van alles te maken: oncologie, chirurgie, allergieën, SOA’s, lichttherapie, flebologie (oedeem, open benen, spataderen). Het opvallende is, ik ben heel creatief, ik teken en klus graag, maar ook in mijn werk ben ik het best met een mesje, een scalpel, een lepel of een spuit in mijn handen. Als dermatoloog doen we van alles: bevriezen, knippen, opereren, uitlepelen, laseren. We voeren in het VU-ziekenhuis veel operaties zelf uit of werken samen met een plastisch chirurg. Ik vind het technische prutswerk leuk en vind het mooi om te zien hoe je in één keer een kluwen spataderen weg kan spuiten als je de spuit er maar goed in zet. Je spuit een soort zeep in waardoor de spataderen aan elkaar plakken. Ik ben ook bezig de cosmetische ingrepen zoals liposuctie en botoxen te leren. Maakbaarheid vind ik boeiend.”

Klaar voor de overstap

Momenteel werkt Roxanne Gouverneur met drie professoren, elf assistenten in opleiding en zes dermatologen. Zeven dagdelen per week draait ze poli, waar ze gemiddeld twintig mensen per poli ziet en waar ze ook samenwerkt met een gynaecoloog, reumatoloog en hematoloog. Ze kijkt ernaar uit straks in het Sehos ook met andere specialisten samen te werken. Na haar vijf jaren specialisatie studeert ze in februari 2013 af als dermatoloog, wederom op Curaçao. In Amsterdam had ze veel afleiding, een keuze aan cursussen, sportactiviteiten, restaurants en veel bewegingsvrijheid, dat zal ze missen, maar het weegt niet op tegen het weer ‘thuis’ zijn, alle verjaardagen en alle gebeurtenissen meemaken, net als vroeger toen de hele familie samen kwam bij opa en tante. “Er zijn een paar tantes die voor mij altijd steunpilaren zijn geweest, op Curaçao maar ook in Nederland.” Haar nieuw gebouwde huis, het leukste project waar zij samen met haar vader aan werkte, staat klaar, naar eigen wens uitgetekend op haar eigen oude millimeterpapier.

> Qua carrière valt alles als een puzzel in elkaar. Want op Curaçao bleek er ruimte te zijn voor een dermatoloog.

Fiscale feiten

Stichtingen met een goed doel

Stichtingen of verenigingen die een algemeen maatschappelijk belang behartigen, hoeven geen winstbelasting te betalen. Ze hebben een gunstige fiscale positie, omdat hun activiteiten een goed doel dienen. U kunt hierbij denken aan stichtingen tegen kinder- of dierenmishandeling, milieustichtingen of verenigingen tot ziekenverpleging. Wanneer is er nu sprake van een algemeen maatschappelijk belang? Voordat wij deze vraag beantwoorden, gaan wij in op de heffing van winstbelasting bij stichtingen.

Tekst: Lennart Huijsen en Ingemara Bak

Streven naar winst
De winst die stichtingen en verenigingen behalen door het uitoefenen van een bedrijf is belast met winstbelasting. Om te beoordelen of er sprake is van het uitoefenen van een bedrijf wordt onder meer gekeken of er sprake is van een winststreven. Van belang is of het streven naar winst de reden is voor het verrichten van de activiteiten. Indien er geen winst te verwachten is, zouden de activiteiten dan toch plaatsvinden? De vraag of er sprake is van winststreven is aan de orde geweest bij de Raad van Beroep voor Belastingzaken. De feiten waren als volgt. Een stichting brengt aan appartementeigenaren maandelijks een bedrag in rekening. Deze bedragen worden gebruikt voor het onderhoud van de appartementen, de verzekering en de beveiliging. De stichting besteedt deze werkzaamheden uit aan professionele bedrijven. De stichting houdt zich dus alleen bezig met de administratie, het betalen van rekeningen en het verrichten van kleine reparaties. De Raad heeft geoordeeld dat alleen werkzaamheden en diensten die gericht zijn op het behalen van winst een bedrijf vormen. De bedragen die de stichting van de appartement-eigenaren ontvangt, zijn slechts om haar uitgaven te dekken. De stichting heeft niet het behalen van winst als doel, zodat de stichting niet belast is voor winstbelasting.

Algemeen en particulier belang
Stichtingen en verenigingen die uitsluitend een algemeen maatschappelijk belang behartigen, zijn vrijgesteld van winstbelasting. De grens tussen algemeen belang en particulier belang is echter niet altijd even duidelijk te onderscheiden. Bij kerkelijke, levensbeschouwelijke, charitatieve, culturele en wetenschappelijke instellingen wordt in het algemeen ervan uitgegaan dat deze een algemeen belang behartigen. Bij andere stichtingen of verenigingen zoals sportclubs, dorpshuizen, scoutinggroepen en hobbyclubs kan er discussie ontstaan over de vraag of die uitsluitend een algemeen belang behartigen. Deze stichtingen of verenigingen behartigen immers eveneens een particulier belang. Het feit dat ze daarnaast nog nuttig zijn voor de samenleving en dat de activiteiten daarmee in sociaal belang zijn, houdt niet per definitie in dat het hierbij ook gaat om het dienen van een algemeen belang.
In een recente zaak voor de Hoge Raad in Nederland kwam aan de orde of een muziekstichting een algemeen maatschappelijk belang behartigde. Deze muziekstichting organiseerde elk jaar een muziekfestival. Volgens de stichting was er geen sprake van een winststreven. Indien er winst werd behaald, werd deze gebruikt om het festival of andere goede doelen voort te zetten. Daarnaast was het doel van dit festival om een bepaalde muziekstijl meer bekendheid te geven. De stichting stelde dat zij daarmee een algemeen maatschappelijk belang behartigt. De rechter was echter van mening dat de stichting een onderneming drijft en dat het verbreiden van een bepaalde muziekstijl niet een algemeen maatschappelijk belang behartigt. De stichting was dus belast voor winstbelasting.

Of er sprake is van een algemeen maatschappelijk belang, hangt dus af van de specifieke omstandigheden en activiteiten van de stichting. Bij twijfel zouden stichtingen hun doel en feitelijke activiteiten kunnen voorleggen aan de Inspectie der Belastingen om meer zekerheid te verkrijgen over hun fiscale positie. Het belang kan groot zijn. Het resultaat van de stichting of vereniging kan dus onderworpen zijn aan een tarief van 27,5 procent winstbelasting.

De auteurs zijn werkzaam bij PricewaterhouseCoopers Curaçao als belastingadviseurs. In deze rubriek wordt over diverse fiscale onderwerpen geschreven.

Lennart Huijsen

Ingemara Bak

Mens & Werk

Feiten over seks op het werk

Onlangs verscheen er een opvallend artikel op de website van businesscompleet.nl en dit was gebaseerd op 'Sex and the Workplace' van Arienne Cohen, gepubliceerd in Bloomberg Businessweek.

Tekst: Judice Ledeboer

Arienne Cohen is een Amerikaanse onderzoekster en schrijfster. Zij enquêteerde meer dan tweeduizend werkenden over seks op het werk en is auteur van het boek 'The Sex Diaries Project: What We're Saying About What We're Doing'. Zij wilde weleens weten hoe vaak seks op het werk voorkomt, hoeveel er op het werk naar porno wordt gekeken en wie de affaires hebben. Ze kwam tot een aantal opmerkelijke conclusies.

Een van de meest voorkomende seksuele zaken op de werkvloer is seksuele intimidatie. In de Verenigde Staten zijn er in 2011 meer dan 11.000 rechtszaken aangespannen, waarbij 52,3 miljoen dollar aan schadevergoeding werd betaald. Niet alleen vrouwen spanden rechtszaken aan. Ruim 17 procent van de mannen deed dat ook. Cijfers over seksuele intimidatie op Curaçao zijn niet bekend. Veel mensen durven geen aangifte te doen omdat ze bang zijn hun baan te verliezen. De kleinschaligheid van het eiland speelt natuurlijk ook een rol, want iedereen kent elkaar. Veel zaken worden in de doofpot gestopt. Toch zijn er zaken bekend van werknemers die ontslag hebben gekregen na aangifte van seksuele intimidatie. Deze misstanden hebben ook hier de aandacht, maar nog niet voldoende, helaas.

Onder seks op de werkvloer valt ook het kijken naar porno via het internet. Ruim de helft van de ondervraagden in het Amerikaanse onderzoek keek op het werk wel eens naar porno. Veel bedrijven programmeren hun computers en netwerken echter zo dat men geen pornosites kan bezoeken, maar via mobiele apparaten als smartphones en iPads en niet de bureaucomputer wordt er ook, tijdens het werk, naar porno gekeken.
Opmerkelijk is dat slechts 10 procent van de ondervraagden echt bewust was van kantooraffaires - zelfs bij hun naaste vrienden. Degene binnen het kantoor die het meeste weet over de medewerkers en de organisatie is de receptioniste. Zij weet meestal precies wie er ziek is, wie er met vakantie is, én wie er een kantooraffaire heeft.

Partners van 'overspeligen' weten niet veel van het gerommel op het werk van hun partner. Slechts 2,5 procent van de 2000 werkenden die meededen aan het onderzoek betrapten hun partner op overspel en vooral de telefoon speelde daarbij een grote rol. De meesten werden namelijk betrapt via sms-berichten of telefoonrekeningen. De geheime telefoontjes werden vooral tijdens werkuren gedaan.
Het meest actief op het gebied van seks op de werkvloer zijn de buitendienstmedewerkers. Mannen die voor hun werk veel op stap zijn hebben relatief het vaakst seks. Saillant detail: slechts één op de vier mannelijke buitendienstmedewerkers gaat vreemd, maar zij doen dat doorgaans wel vaker.

Er werd ook gevraagd naar de plaatsen waar men op het werk seks heeft of seksuele handelingen doet. Het toilet schijnt de meest bezochte plek te zijn om zich te bevredigen (ruim een kwart van de ondervraagde werkenden), maar het toilet wordt ook, vooral tijdens de middagpauze, gebruikt voor seks.

En uit het onderzoek kwam ook naar voren dat de baas niet degene is die het beste seksleven heeft. Dat komt vooral omdat de baas het vaak druk heeft en met de stress die dat met zich meebrengt. Leeftijd speelde overigens geen rol. Duidelijk was wel dat de 'hardwerkende achterban' het meest actief was in de slaapkamer.

Een van de conclusies van het onderzoek was dat seks op de werkvloer afneemt. Dit komt vooral door de open werkruimten, glazen wanden en veiligheidscamera's. Seks op de werkvloer vindt dan ook vooral plaats door mensen die overuren maken en/of 'die nog een berghok of bezemkast tot hun beschikking hebben'.

Eerder werd al gezegd dat veel collega's het niet eens door hebben dat er iets broeit of speelt tussen collega's, maar als de relatie ophoudt merken collega's dat wel. Vooral collega's die aan de kant zijn gezet na een affaire met een collega of de baas hebben te maken met verdriet. Het schijnt dat liefdesverdriet net zoiets met het menselijk brein doet als een verslaving.

Seks op de werkvloer is een precair onderwerp waar men liever niet over praat, maar het is wel iets dat veel onrust op de werkvloer kan veroorzaken. Er zijn bedrijven die werknemers die een relatie krijgen met een collega verplichten om één van de geliefden een andere baan te laten zoeken. Een geliefde zoeken waar je geen werkrelatie mee hebt, zorgt er in ieder geval voor dat privé en werk niet te veel vermengd worden, want dat is voor veel mensen al moeilijk genoeg.

Marketing

Vertrouwen

Tja, we stonden er weer aardig op afgelopen weekend: daar waar we al jaren lang met miljoenen guldens ons eiland promoten als toeristische bestemming of investeringsland is het positieve effect hiervan dankzij politiek gekrakeel - breed uitgemeten in de internationale pers - zorgvuldig afgebroken.

Tekst: Marcel Truyens

Beelden van de Venezolaanse televisie waarop onze demissionaire MP verklaarde dat het land ten prooi was gevallen aan een staatsgreep georganiseerd door een stel kolonialen werden in de Verenigde Staten en Europa uitgezonden. Het geheel kreeg bovendien een nogal dictatoriaal trekje door de mededeling dat er zonder zijn - de MP's - persoonlijke toestemming geen nieuwe regering op Curaçao kon komen. Niet alleen de boodschap was belangrijk, maar onze demissionaire MP had kennelijk een van de laatste totalitaire regimes ter wereld nodig om zijn boodschap te verkondigen. En laat het helder zijn, het Venezuela van Chávez is niet de grootste vriend van democratische landen als de VS, Duitsland of Nederland. En tot de grootste gruwel van elke marketer: het vertrouwen van toeristen en investeerders heeft hierdoor een enorme deuk opgelopen. En zonder vertrouwen staat alles stil.
In de sociologie en psychologie is de mate waarin twee groepen elkaar vertrouwen een maatstaf voor het geloof in de eerlijkheid en aardigheid van de ander. Vertrouwen speelt een belangrijke rol in bijvoorbeeld familiebanden, relaties, binnen bedrijven en andere sociale groepen. De gave van mensen om in te schatten of iemand te vertrouwen is, kan worden teruggevoerd naar een neurobiologische structuur en activiteit in de hersenen.

De meest gangbare definitie van vertrouwen omvat doorgaans de volgende elementen:

De bereidheid van een persoon of groep om afhankelijk te zijn van de daden van een andere persoon of groep, geloven dat een ander eerlijk is of dat iets goed zal gaan. Verwachting van een persoon dat degene die hij/zij vertrouwt zal handelen op een manier die hem/haar niet zal benadelen, met het risico in een nadelige positie te belanden indien de ander dit vertrouwen schaadt.

Binnen onze kleine gemeenschap ontstaat vertrouwen (of geen vertrouwen) omdat we elkaar wel ergens van kennen, en is dat niet persoonlijk dan is er altijd wel iemand die iets kan zeggen over de reputatie van een ander. Tegen een reputatie als 'werk niet met die en die aannemer want die is niet te vertrouwen', valt niet meer te adverteren en we zien in de praktijk dit soort bedrijven dan ook vaak ophouden te bestaan; tegelijkertijd heeft de aannemer met een perfecte reputatie een wachtlijst van enkele maanden. Het gaat dus niet over het werk op zich maar of iemand te vertrouwen is. Een persoon of groep die niet te vertrouwen is brengt een enorme onzekerheid teweeg, maakt mensen kopschuw en die mensen zoeken direct naar een alternatief: de meeste mensen zijn risicomijdend en hoe groter het belang, hoe kleiner het risico mag zijn.

Een Nederlands gezin met twee kinderen dat de kerst wil doorbrengen op Curaçao is daar al snel 8.000 tot 10.000 euro voor kwijt. Een reisje dat rond deze tijd geboekt wordt. U mag het zeggen, maar na de herrie van afgelopen weekend en de herrie die ongetwijfeld nog gaat volgen denk ik dat een aantal mensen toch wel wat alternatieven zal overwegen: Aruba, Bonaire of misschien wel Zuid-Afrika of Thailand, ook leuk. Kost allemaal ongeveer hetzelfde. Maar een land dat wordt geassocieerd met een Staatsgreep, nee dank u wel. Of die Amerikaanse cruisetoerist? Durft die - ze zijn zo bang in de VS - naar een land dat warme banden onderhoud met Venezuela? De beter gesitueerde Venezolaan zelf? Die houdt ook niet van Staatsgrepen. Of een investeerder die het vandaag voor het kiezen heeft? Wat denkt u, Brazilië of Curaçao?

Ik ben niet politiek gemotiveerd, maar zoek naar een betere wereld. De politiek heeft daar met wisselend en vooral beperkt succes aan bijgedragen. En manifestaties of demonstraties voor de vrede, ik vind het prima, ze schaden niet. Maar net zoals landen van elkaar economisch afhankelijk maken de beste manier is om oorlog te voorkomen, is het opvoeren van welvaart en welzijn voor de gehele bevolking de beste weg naar een betere wereld. Daar hebben we een florerende economie voor nodig, buitenlandse investeringen, toerisme, de off shore, onze haven, de dokmaatschappij, de airport met de ruimtevluchten... Allemaal sectoren die voor een belangrijk deel afhankelijk zijn van buitenlandse klanten die minimaal het vertrouwen moeten hebben in ons land als democratisch, veilig en stabiel.

Gisteren stonden de kranten er nog vol van en morgen wordt de vis erin verpakt is de alles relativerende, optimistische gedachte. Maar de naam, het gezicht en de stem van onze ex-MP is onlosmakelijk verbonden met deze opera die alleen maar verliezers kent. Het zou alleen daarom al goed zijn voor Curaçao als hij besloot niet meer terug te keren in de politieke arena, want zijn reputatie zal hem in binnen- en buitenland blijven volgen. En dat is in het licht van het bovenstaande, ongeacht welke politieke mening of voorkeur, uiterst onhandig. En dan druk ik me eufemistisch uit.

Om redenen van vertrouwelijkheid kunnen namen, producten, markten en feitelijke omstandigheden anders zijn benoemd dan in de realiteit het geval was.

Marcel Truyens is senior consultant bij Stradius te Curaçao.
E | marcel@stradius.com W| www.stradius.com

Business Agenda

Curaçao

26 oktober: Curaçao, Gateway for Colombia
Conferentie georganiseerd door PwC getiteld 'Using the Curaçao Gateway for investments in and out of Colombia'.
Tijdens de conferentie wordt het huidige investeringsklimaat in Colombia behandeld met aandacht voor financiële, juridische en fiscale aspecten.
Marion Kappeyne, voormalig ambassadeur van Nederland in Colombia is keynote speaker van het evenement. Andere sprekers zijn onder anderen Eliana Bernal, partner bij PwC Colombia en Roland Brandsma, partner bij PwC Netherlands.
Hun kennis en ervaring wordt gedeeld op het gebied van de Colombiaanse zakenwereld, initiatieven van de Nederlandse overheid, Colombiaanse belastinghervormingen en trends, modellen voor investering in of van Colombia, belastingoptimalisatie voor individuen en business opportunities voor Curaçaose investeerders of financiële dienstverleners.
Datum: Vrijdag 26 oktober
Tijd: 13.30 - 17.30 uur (gevolgd door een cocktail).
Locatie: Auditorium, Centrale Bank van Curaçao en St. Maarten, Curaçao.
Deelname is gratis.
Registratie (verplicht): email events@an.pwc.com of bel: 430 0001 / 430 0211.

17 oktober: 6 Steps to a Better Business
Gratis workshop '6 Steps to a Better Business' op woensdag 17 oktober van 18.30 - 21.00 uur.
Tijdens deze workshop leren ondernemers de 6 stappen naar een succesvol bedrijf.
Om deel te nemen kunt u bellen naar 737-0956 of mailen naar
dutchcaribbean@actioncoach.com

5 t/m 9 november: Week van het Operationeel Management
Teamwork organiseert de Week van het Operationeel Management, een week vol trainingen en workshops. In een groep van maximaal 16 deelnemers gaat u aan de slag met verschillende thema's waarmee u als manager dagelijks te maken heeft. Zo leert u niet alleen van onze trainers maar ook van elkaar.
De training wordt in drie dagen aangeboden aan de hand van drie thema's. Het is ook mogelijk om een combinatie (of een enkele) van deze trainingsdagen speciaal voor uw organisatie te laten verzorgen.
Meer informatie: Tel. 461 6645 of mail trainingen@teamworkcuracao.com (Esther de Sola - Pijl.

14 en 15 november: Studie- en Beroepenmarkt Curaçao
Onder auspiciën van de Curaçaose Kamer van Koophandel en Nijverheid organiseert Mon Art Productions ook dit jaar weer de Studie- en Beroepenmarkt Curaçao. Jongeren en hun ouders krijgen de kans om al hun vragen te stellen over studeren en werken. Vertegenwoordigers van universiteiten, hbo's en mbo's/sbo's, bedrijven en organisaties zijn aanwezig om ze te helpen bij het maken van een keuze.
Locatie: World Trade Center
Meer informatie: www.curacaostudyfair.com/
Telefoon/fax: +599 9 462 2962.
Email: studieberoepenmarkt@gmail.com

14-15 november: Global Entrepreneurship Week
Global Entrepreneurship Week (GEW) is wereldwijd de grootste viering van het ondernemerschap. Jaarlijks organiseren diverse organisaties allerlei activiteiten, evenementen en wedstrijden die bedoeld zijn om ondernemerschap te promoten. De activiteiten zijn er meestal op gericht deelnemers en potentiële medewerkers, mentoren en investeerders met elkaar in contact te brengen. De week vindt plaats van 12 tot 18 november.
Op Curaçao wordt sinds 1998 de ondernemersweek georganiseerd in de derde week van november. Om ook deel uit te maken van de GEW, plant Sedeck een Business Matchmaking Forum op 14 en 15 november. Doel is om lokale en buitenlandse in- en verkopers met elkaar in contact te brengen. Behalve bedrijven uit de lokale markt doen ook SME-bedrijven uit Aruba, Nederland, St. Maarten en Suriname mee.
De focus ligt op de sectoren: landbouw, toerisme, duurzame energie, ICT en zorg en diensten.
Meer informatie: Randy Curiel, Sedeck, tel. 868-0721, cell. 510-8096.

Aruba

9 - 10 november: Aruba College Fair
De beurs biedt Arubaanse leerlingen informatie over opleidingen, scholen en meer. Georganiseerd door de Aruba College Fair Foundation (ACFF).
Locatie: Renaissance Convention Center.
Meer informatie: www.arubacollegefair.com

Internationaal

15 - 17 oktober: 2012 Caribbean Renewable Energy Forum
Caribbean-Central American Action is een founding partner van de eerste en inmiddels grootste jaarlijkse bijeenkomst van Caribische en internationale renewable energy stakeholders.
Het 2012 Caribbean Renewable Energy Forum wordt mede georganiseerd door CREF en de overheid van Puerto Rico.
Locatie: Ritz Carlton, San Juan, Puerto Rico.
Meer informatie: www.caribbeanenergyforum.com

24 - 25 oktober: Green Energy Conference 2012
Locatie: San Francisco, Verenigde Staten.
www.greeneconomygroup.com

28-30 november: Annual Conference on the Caribbean & Central America
Voor de 36e keer organiseert CCAA (Caribbean Central American Action) deze conferentie. Doel is om publiek en private sector bij elkaar te brengen om te discussiëren over handel, economische en politieke issues, om onderling begrip te creëren voor de kansen en uitdagingen in de regio.
Meer informatie: www.c-caa.org
Locatie: Intercontinental New Orleans, LA, USA.

De Business Agenda verschijnt wekelijks in de Ñapa. Informatie over zakelijke evenementen, zoals symposia, lezingen, trainingen en conferenties, zowel op Aruba, Bonaire als op Curaçao, is welkom op napa@amigoe.com.

Boeken

Het Berenschot Leiderschapsboek

Gaat het bij leiderschap over het inspireren van mensen? Of over het behalen van resultaten? Is het een kwestie van aanleg? Of van aangeleerd gedrag? Wanneer is een leider effectief? Waaruit blijkt dat dan? Kan je dat bovendien ontwikkelen? En hoe doe je dat? Het Berenschot Leiderschapsboek helpt u een antwoord te formuleren op deze vragen. Oude inzichten werken daarbij niet meer. Een frisse kijk is nodig.

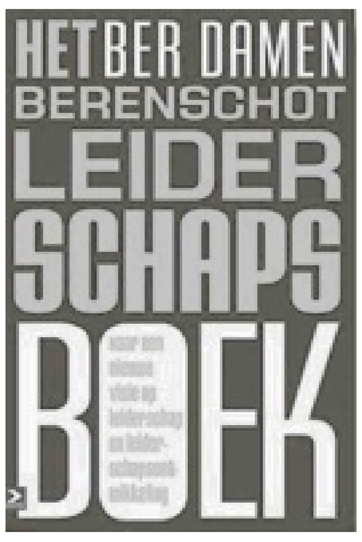

Dit boek neemt u mee in de veranderingen die zichtbaar zijn in de wereld om ons heen. Er vinden grote verschuivingen plaats in maatschappij, economie en organisatie. Het gedrag van mensen verandert mee.

Dat noopt tot een nieuwe visie op leiderschap en leiderschapsontwikkeling. Een visie die gebaseerd is op een leiderschapsrelatie die adaptief, omkeerbaar en uitwisselbaar is. Met een dominante rol voor de volgers en een sterk accent op de organisatorische functie van leiderschap.
Daarbij past een praktijk van leiderschapsontwikkeling die gebaseerd is op de missie, de strategie en de functie die leiderschap in de organisatie heeft. Niet de persoonlijke ontwikkeling van individuele leiders staat centraal, maar hun gezamenlijke bijdrage aan de realisatie van de doelen van de organisatie. Voor welke opgave staan zij en hoe geven zij vorm en inhoud aan hun individuele bijdrage daaraan? Het Berenschot Leiderschapsboek presenteert u een instrument dat speciaal voor het beantwoorden van deze vragen is ontworpen: het LeiderschapsAtelier.
Ber Damen is bedrijfskundige en psycholoog. Hij is lid van de directie van adviesbureau Berenschot. Hij heeft zestien jaar ervaring in management en leidinggeven in professionele organisaties. Als adviseur, schrijver en onderzoeker richt hij zich vooral op innovatie, organisatieverandering en leiderschapsontwikkeling.

Titel: Het Berenschot Leiderschapsboek
Auteur: Ber Damen
ISBN/EAN: 9789052619705
Uitgever: Prometheus

Beroep onder de loep

Josephine Betrian-Gonesh: maatschappelijk werker

In de rubriek 'Beroep onder de loep' vertellen mensen over hun ervaringen in hun beroep. Deze week: Josephine Betrian-Gonesh (54). Ze is maatschappelijk werker bij de Stichting Kinderbescherming.

Wat houdt je beroep in?
"Als maatschappelijk werker ondersteun je mensen met problemen. Zoals mensen in een onveilige leefsituatie, met geldgebrek, slechte huisvesting, gezondheidsproblemen en conflict- of werksituaties. Je begeleidt cliënten op hun weg naar zelfstandigheid, leert hen inzicht te krijgen in hun eigen vermogens en motiveert hen tot het aanleren van nieuw gedrag. Je kijkt niet alleen naar de problemen die mensen ervaren in hun relaties met mensen om zich heen, maar je richt je ook op praktische en materiële problemen zoals schulden en woonvoorzieningen. Soms verwijs je de cliënt door naar andere deskundigen of instanties, zoals naar een psycholoog. Het is daarom van belang om een netwerk op te bouwen en te behouden. Van elke cliënt houd je in een dossier de ontwikkelingen bij. Ook voer je overleg met andere collega's. Er is geen voorgeprogrammeerd hulpverleningsmodel dat toegepast wordt. Elk geval is verschillend en elk mens is uniek. Waardoor voor elk geval een 'tailor made' behandelingsplan wordt opgesteld. Het kan ook gebeuren dat men slechts een luisterend oor, een advies of een duwtje in de rug nodig heeft. Of bemiddeling of juridisch advies."

Hoe lang ben je al maatschappelijk werker?
"Vanaf mijn 22e na mijn studie, dus dat betekent nu 32 jaren in dit vak. Ik werk nu vier jaar bij de Stichting Kinderbescherming. Gedurende al deze jaren ben ik in contact gekomen met heel veel mensen uit verschillende culturen, sociale lagen en bedrijven."

Wat is het vervelendste dat je hebt meegemaakt als maatschappelijk werker?
"Dat was het geval waarbij een studente in Nederland enige dagen vermist was en uiteindelijk vermoord bleek te zijn. Op dat moment waren de ouders hier op het eiland en wisten ze niet waar ze naartoe moesten. Er moest juridisch heel wat geregeld worden en ze waren emotioneel niet in staat dit te doen. Het was hun enige kind. Ook gevallen waarbij ouders hun jonge kinderen verwaarlozen en hun verantwoordelijkheid bewust overlaten aan anderen, laat bij mij een vervelend gevoel achter."

Wat is het leukste dat je hebt meegemaakt?
"Ik heb een keer een groep hele moeilijke jongeren begeleiding gegeven. Jaren later heb ik enkele van deze jongeren teruggezien en het blijkt dat ze heel goed terecht zijn gekomen. Eén is notaris geworden en een ander pedagoog. Onlangs sprak ik een ander uit de groep en die vertelde me dat ik een hele goede invloed heb gehad op zijn leven. Dat heeft me heel erg geraakt."

Waarom is maatschappelijk werker het beste beroep dat er is?
"Sociaal werk, dat is een roeping, het moet uit je hart komen. Het is geen vak dat grote waardering geniet. Het levert geen productie op en de resultaten zijn niet altijd tastbaar. Maar het levert wel voldoening op wanneer mensen terugkomen en zeggen heel dankbaar te zijn dat ik hun jeugd positief heb beïnvloed en ze iets bereikt hebben in de gemeenschap."

Wat was je geweest als je geen maatschappelijk werker was?
"Mijn vader hoopte dat ik docent zou worden en mijn moeder wilde dat ik verpleegster zou worden net als zij. Zelf wilde ik jurist worden. In mijn huidige werk ben ik pedagogisch, verzorgend en juridisch bezig. Dus iedereen blij."

Economie

Produceren in Brazilië te duur

Als Brazilië een van de grote opkomende economieën wil blijven, dan moet het eerst zijn industrie een nieuwe injectie geven, zegt de regering. Die heeft door de internationale crisis klappen gekregen.

De internationale crisis met epicentrum in Europa treft in Brazilië nu vooral de industriesector. In de eerste helft van dit jaar viel de industriële productie in het land met 3,8 procent terug, de bevestiging van een neerwaartse tendens die al in oktober 2010 was ingezet.

De linkse regering van Dilma Rousseff probeerde de economie al te reactiveren - of toch op zijn minst de vertraging te beperken - door belastingen te verlagen, krediet gemakkelijker toegankelijk te maken, de import te beperken en de binnenlandse consumptie te stimuleren. Nu richt Rousseff zich op de industriële productie.

Dure elektriciteit
Voor de aluminium- en cementproductie bijvoorbeeld zijn de elektriciteitstarieven met 28 procent gedaald. Twee weken geleden kondigde de regering aan dat ook andere industrietakken gelijksoortige kortingen zouden krijgen.
De Braziliaanse elektriciteit komt vooral uit goedkope waterkracht, maar toch is ze een van de duurste ter wereld. Maar op de factuur van de eindverbruiker komen daar tot 45 procent belastingen en andere kosten bovenop, zegt het Instituut Acende Brasil, een gespecialiseerd onderzoekscentrum.

Geen langetermijnbeleid
De nieuwe regeringsmaatregelen zijn slechts noodoplossingen. "Een langetermijnbeleid om het industrialiseringsproces meer diepgang te geven ontbreekt", zegt econoom Rogério Souza van het Onderzoeksinstituut voor Industriële Ontwikkeling, opgericht door ondernemers.
Brazilië moet verder vooruit plannen dan de vier of acht jaar die een regering aan de macht blijft, zegt Souza. Hij geeft het voorbeeld van China, waar ze ooit begonnen zijn met het kopiëren van producten en waar ze nu 'onderzeeërs, vliegtuigen en huishoudelijke apparaten maken'.

Niet alleen diensten
In zo'n plan moet duidelijk staan welke sectoren van cruciaal belang zijn voor industrie en economie, en welke takken aangezwengeld moeten worden om de achterstand weg te werken, met concrete doelstellingen en termijnen, zegt Souza.
"Ik kan mij Brazilië niet voorstellen zonder een grote industrie." Een land van 192 miljoen inwoners 'kan niet alleen leven van diensten' en primaire producten.
Australië leeft vooral van zijn land- en mijnbouw, maar dat land heeft maar 22 miljoen inwoners, en heeft dus niet zoveel banen nodig. Het voorbeeld is de Verenigde Staten, "dat sterk is in alles", aldus Souza.

Handelstekort
Brazilië kampt met vroegtijdige de-industrialisering, zeggen verscheidene economen, onder wie André Nassif, Carmem Feijó en Eliane Araujo, auteurs van een studie met gegevens tot 2011.
In 1980 was de industrie nog goed voor 31,3 procent van het bruto binnenlands product (bbp), vorig jaar was dat maar 14,6 procent meer. De belangrijkste oorzaken zijn het grote handelstekort in de technologietakken en de lage productiviteit, zeggen Nassif en Feijó van de Federale Universiteit Fluminense, en Araujo van de Staatsuniversiteit van Maringá.

De laatste tien jaar vertoont het land een groot overschot op zijn handelsbalans, maar dat is vooral aan de land- en mijnbouwexport te danken. Die compenseren het tekort van de industrie. Bij de elektronische producten en in de chemie is de import jaarlijks al tientallen miljoenen euro's groter dan de export.

Internationale tendens
Mansueto Almeida van het Instituut voor Toegepast Economisch Onderzoek, een niet-gouvernementele organisatie, nuanceert de negatieve cijfers. Het verlies van het gewicht van de industrie in het bbp beantwoordt aan een internationale tendens die al sinds de jaren zeventig bezig is.

Niettemin baart de bruuske achteruitgang van vorig jaar zorgen, want in 2010 lag het aandeel van de industrie in het bbp nog 1,5 procent hoger (16,2 procent).

De export van industrieproducten daarentegen verloor de afgelopen jaren zijn dynamiek niet. Die groeide van 32,5 miljard dollar (25,2 miljard euro) in 2000 naar 92,3 miljard (71,5 miljard euro) in 2011. Van een verlies van concurrentiekracht is dus geen sprake, zegt Almeida.

Lage consumptie
De handelsbalans van de industriesector vertoont sinds 2005 een tekort dat de laatste drie jaar almaar sneller gegroeid is. Door de recessie daalde de consumptie in de rijke landen, waardoor veel overschotten ontstonden met lage prijzen.

En de real, de Braziliaanse munt, is te sterk geëvalueerd ten opzichte van de dollar, wat de import interessant maakte, zegt Almeida.

Een ander punt dat de de-industrialisering tegenspreekt, is de groei van de formele tewerkstelling in de industrie, ook in periodes dat de productie het moeilijk had.

Hoe dan ook, ook Almeida vreest voor de toekomst van de sector, want produceren in Brazilië is te duur geworden, zegt hij.

Milieu

Coca-Cola op milieupad

Coca-Cola heeft alle 10,5 miljoen frisdrankflessen recycled die gebruikt zijn tijdens de Olympische en Paralympische Spelen. De frisdrankfabrikant doet inspanningen om het groene imago op te poetsen.

De verwerking van de flessen gebeurde in een gloednieuwe recyclingfabriek, een joint venture tussen Coca-Cola en ECO Plastics. De installatie deed er zes weken over om de 10,5 miljoen flessen te verwerken. Het proces spaart naar schatting 310 miljoen ton CO2 uit.

Het gewonnen plastic, rPET, wordt gebruikt voor 42 miljoen nieuwe flessen, die voor een kwart uit het gerecycleerde materiaal bestaan.

Het bedrijf deed tijdens de Spelen ook inspanningen om zowel atleten als het publiek bewust te maken van het milieu, en verdiende daarmee een schouderklopje van de milieubeweging. “Het werk dat Coca-Cola geleverd heeft op deze Spelen om de impact op het milieu te verminderen, en de inspanningen die het bedrijf heeft gedaan om zijn merknaam te gebruiken om anderen op hun verantwoordelijkheden te wijzen, zet een nieuwe standaard voor de sponsoring van internationale evenementen”, zegt David Nussbaum van het Wereldnatuurfonds in Groot-Brittannië.

Bestemming Curaçao

Netwerken, shoppen, frikadellen eten

Namen:
Benoit Bardouille, Reneé Withchurch Aird-Douglas, Cornealia Guiste en Deslyn Simon
Komen uit:
Dominica
Business or Pleasure?
Business
Aantal dagen:
5
Verblijven bij:
Clarion Hotel & Suites, Hilton Hotel en Renaissance Resort & Casino

(Vlnr) Reneé Withchurch Aird-Douglas, Cornealia Guiste, Benoit Bardouille en Deslyn Simon.

Benoit Bardouille is directie-lid bij de Dominica Air and Sea Ports Authority, Reneé Withchurch Aird-Douglas is eigenaresse van Withchurch & Co LTD, Cornealia Guiste is tours supervisor bij Whitchurch Tours en Deslyn Simon werkt bij de Discover Dominica Tourism Authority. Deze groep is naar Curaçao gekomen in verband met de conferentie van de Florida Caribbean Cruise Association (FCCA). Tijdens deze conferentie kunnen cruisemaatschappijen, touroperators, scheepsagenten en andere stakeholders in de toerisme- en scheepvaartindustrie netwerken en hun producten en diensten ‘showcasen’.

De groep heeft daarom een leuke booth met aanlokkelijke banners, informatieve brochures en potloden en pennen. Ook kunnen bezoekers aan de booth flesjes typisch hete saus en water uit natuurlijke bronnen van Dominica krijgen. “Behalve de typische eilandcultuur en keuken zijn Dominica en Curaçao heel verschillend”, zegt Benoit Bardouille desgevraagd. Vol trots vertelt hij verder: “Dominica is ongetwijfeld het meest ongerepte en authentieke eiland van de Caribbean. Ons eiland bestaat voor 70 procent uit bos. God heeft ons gezegend met veel regenval waardoor we mooie rivieren en watervallen hebben.”

“Dominica is vanwege de natuur bijzonder geschikt voor wandelen, mountainbiken, paardrijden en jeep safari’s”, vult Reneé aan. “Ons Morne Trois Pitons Nationaal Park staat op de Werelderfgoedlijst van Unesco. Ook de zee rond Dominica is net zo fascinerend als het binnenland. Eind oktober vindt het Creoolse World Music Festival plaats. Dit jaar treden onder meer Damian Marley en Krosfyah op.” Benoit: “Over het algemeen gaat het redelijk goed met het toerisme op Dominica. Maar we hebben onlangs Carnival Cruise Lines verloren waardoor een kleine dip is ontstaan. Zo’n conferentie als deze dient goed om contacten te herstellen. We werken er hard aan om Carnival Cruise Lines terug te winnen.”

Behalve Benoit is iedereen uit de delegatie voor het eerst op Curaçao. Voor de bezoekers van de FCCA-conferentie zijn er verschillende uitstapjes naar onder meer Dolphin Academy en de Struisvogelfarm georganiseerd, maar de groep heeft geen kans gehad om mee te gaan. “Wel zijn we heel eventjes Otrobanda in geweest om te winkelen”, aldus Cornealia. “Het is goed winkelen hier. Veel mooie schoenen en tassen. We willen zeker terugkomen om uitgebreider te kunnen shoppen.”

“En weer bitterballen en frikadellen eten”, voegt Reneé toe. “Dat hebben we nog nooit eerder gegeten, maar dat waren lékkere hapjes zeg!”

MKB

Branchecertificering Security

Het ministerie van Sociale Ontwikkeling Arbeid en Welzijn gaat samen met het bedrijfsleven branchecertificering introduceren. Gestart wordt met drie beroepen in de sector Security. De ontwikkeling en coördinatie is in handen van het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (KBB).

Binnenkort komt er een branchecertificaat voor de beroepen Beveiligingsbeambte I en II en installateur. beveiligingsinstallaties.

Tekst: Gofrie van Lieshout

In de security-sector op Curaçao zijn duizenden mensen werkzaam, maar het ontbreekt aan uniforme en algemeen erkende kwalificatienormen. Daar gaat binnenkort verandering in komen met de komst van het branchecertificaat voor drie beroepen, namelijk Beveiligingsbeambte I en II (twee niveaus) en installateur beveiligingsinstallaties.

De sector heeft zelf aangegeven wat de gewenste normen zijn voor deze beroepen en deze zijn door KBB verwerkt in beroepsprofielen en bijbehorend kwalificatiedossier. Deze documenten vormen de basis van de branchecertificaten. In een kwalificatiedossier staan de beroepseisen beschreven. Kandidaten die voldoen aan alle voorwaarden (door training of door ervaring) komen in aanmerking voor het branchecertificaat. Behalve vakinhoudelijke kennis zijn door de sector ook persoonlijke kenmerken aangegeven die een voorwaarde vormen voor inschrijving voor het traject. Denkt u aan vereisten als een negatieve drugstest en aangetoond onbesproken gedrag.

Gofrie van Lieshout is directeur van het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven Curaçao (KBB).

Opleiding en EVC

Om in het bezit te komen van een branchecertificaat kan een training worden gevolgd bij professionele aanbieders die betrokken zijn bij het vormen van het kwalificatiedossier. De uiteindelijke beoordeling gebeurt door KBB, uit naam van de betrokken werkgevers. Zij ‘erkennen’ het certificaat en hebben aangegeven in de toekomst voorkeur te zullen geven aan gecertificeerde medewerkers en installateurs.

Mensen met veel kennis, opgedaan door ervaring op de werkvloer, kunnen dit aantonen door middel van een EVC-traject. EVC staat voor Erkennen Verworven Competenties. Middels een EVC-traject wordt de kennis en ervaring van de kandidaat onder begeleiding in kaart gebracht en door een deskundige beoordeeld. Het gaat er niet om hoe iets is geleerd, maar wat iemand al weet en kan. Dat wordt vastgelegd in een ervaringsrapportage.

Deze rapportage wordt naast de eisen van het gekozen beroepsprofiel gelegd. Dit maakt direct zichtbaar waarin iemand zich verder dient te ontwikkelen om in aanmerking te komen voor het betreffende branchecertificaat. Of misschien blijkt dat de persoon over alle vereiste kennis en vaardigheden al beschikt en dus zonder aanvullende training recht heeft op het certificaat.

Voordelen voor de sector

Het initiatief is door de sector zeer enthousiast ontvangen en kan rekenen op een grote bereidheid om samen te werken. Het introduceren van een branchecertificaat biedt dan ook voor alle partijen meerdere voordelen:
- Dankzij aangetoonde deskundigheid verbeteren de kansen van werkzoekenden op de arbeidsmarkt;
- De instanties die werkzoekenden naar een baan in de sector toe willen leiden weten precies wat de eisen en verwachtingen zijn en kunnen gerichte training organiseren;
- Werkgevers geeft het certificaat de zekerheid dat medewerkers hebben aangetoond dat zij kennis van zaken hebben;
- Door middel van EVC kunnen medewerkers die ongekwalificeerd werken in de branche, beoordeeld worden waar zij staan ten opzichte van de eisen van het branchecertificaat;
- Trainingen worden afgestemd op de eisen van het branchecertificaat;
- Kwaliteitsimpuls gehele sector.

Aandacht voor ontwikkeling

De grote vraag naar kundige mensen in deze sector heeft ertoe geleid dat KBB in opdracht van SOAW voor drie groepen van elk 25 werkzoekenden een EVC-traject start. Kandidaten die aan de gestelde voorwaarden voldoen en willen werken in de sector worden geselecteerd en gaan onder begeleiding van KBB aan de slag. Omdat behalve de kerntaken in het beroepsprofiel de houding en sociale vaardigheden ook zeer belangrijk zijn, wordt ondersteunend een serie workshops aangeboden. Hierin komen onder meer aan bod:
Zelfvertrouwen, omgangsvormen en cultuur op de werkvloer, omgaan met kritiek, persoonlijke ontwikkeling, motivatie, eigen verantwoordelijkheid en solliciteren.

Intentieverklaring

Na de ondertekening van de intentieverklaring waarin werkgevers het certificaat erkennen en zich uitspreken voor de invoering zullen naar verwachting dit jaar al de eerste branchecertificaten uitgereikt gaan worden. Hiermee wordt opnieuw een belangrijke stap gezet naar verdere professionele ontwikkeling van de beroepsbevolking.

Kenniscentrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven Curaçao (KBB)

Het KBB heeft als doel de afstemming tussen bedrijfsleven, scholen en overheid te verbeteren. KBB geeft hieraan invulling door de uitvoering van concrete projecten zoals trainingen, onderzoek, voorlichting en het organiseren van samenwerking tussen het beroepsonderwijs en het bedrijfsleven. Ook stimuleert KBB de persoonlijke en professionele ontwikkeling van de beroepsbevolking.
KBB gelooft in een samenleving waarin mensen zich persoonlijk en professioneel blijven ontwikkelen en daarin ook een eigen verantwoordelijkheid nemen. Maar daarvoor moeten wel de juiste randvoorwaarden worden ingevuld zoals goed onderwijs en een gezonde arbeidsmarkt. Voor meer informatie over KBB of haar projecten kunt u bellen met 8402777 of kijkt u op www.kbbcuracao.com. KBB is gevestigd aan Mahaaiweg 7.

Booming Panama

Bouwvakkers restaureren een oud gebouw. Op de achtergrond doemt de ‘nieuwe stad’ op.

Wat ik zie vanuit het vliegtuig als we Panama-Stad naderen, is een reusachtige verzameling wolkenkrabbers, omgeven door een diepgroen tropisch regenwoud. Het bliksemt en regent. Hier ligt een metropool van formaat in de tropen. Het land Panama maakt een grote economische ontwikkeling door. Een bezoekje aan het fascinerende kruispunt van twee continenten en twee oceanen.

Tekst en foto’s: Liesbeth Mantel

Sinds juni vliegt Copa Airlines, de nationale luchtvaartmaatschappij van Panama, viermaal per week tussen Hato op Curaçao en Tocumen Airport in Panama-Stad. Hiermee is Curaçao toegevoegd aan het enorme netwerk van Copa, dat 64 bestemmingen in Noord-, Midden- en Zuid-Amerika en het Caribisch gebied bedient. Voormalig minister El Hakim van Economische Ontwikkeling liet bij de introductie van deze nieuwe verbinding weten dat dat Curaçao goed van pas gaat komen. Reizigers uit alle windstreken kunnen nu met Copa naar Curaçao. Maar ook kunnen wijzelf nu rechtstreeks naar Panama-Stad, een vliegreis van nog geen twee uur.

“Panama is een gelukkig land”, zegt reisgids Victoria tijdens een busrit over de Pan American Highway. We zijn net de Puente de las Americas overgestoken, de brug die feitelijk Noord- en Zuid-Amerika met elkaar verbindt, over het begin van het Panamakanaal. “We hebben nooit last van orkanen, aardbevingen of andere natuurrampen”, legt ze uit. “Onze economie groeit. De werkloosheid is laag. Het kan slechter!” We reizen met haar vanaf de Costa Blanca, waar de laatste tijd voor liefhebbers van zon, zee en strand een groeiend aantal resorts als paddenstoelen uit de grond schiet, naar de stad. Onderweg hebben we een paar keer in de file gestaan, omdat er gewerkt wordt aan de weg: op talloze plekken wordt die verbreed of verbeterd.

Booming

Panama had in 2011 een economische groei van meer dan tien procent, het hoogste cijfer van heel Latijns-Amerika. En dat is te zien en te merken. De hoofdstad is een grote bouwput. De skyline van de stad is nog geen tien jaar oud en blijft uitdijen. De oude historische binnenstad wordt rigoureus gerestaureerd. Binnen niet al te lange tijd verbindt een metrolijn de wijken met elkaar. Het vliegveld Tocumen is recent uitgebreid met 12 nieuwe gates. Ook zal er in 2015 een nieuw internationaal vliegveld de deuren openen aan de Costa Blanca, om chartervliegtuigen vanuit de hele wereld direct naar de resorts te brengen. Die resorts zijn zeer groot van schaal, vaak *all inclusive* en erg in trek bij toeristen uit de Centraal-Amerikaanse regio. We verbleven een nacht in het enorme Royal Decameron, dat 1300 kamers telt en een golfbaan met daaromheen 400 villa’s, in eigendom van welvarende personen uit de regio, of om te huren. De streek is favoriet, want een van de zonnigste en droogste in het land.

Een deel van de immense lobby in het Hard Rock Hotel.

Panama kent een regenseizoen van meer dan acht maanden per jaar en is daarom mooi groen, maar wel erg nat. Niet iedereen vindt dat erg. Liefhebbers van het tropisch regenwoud kunnen in Panama genieten van het natuurschoon in zo’n twintig nationale parken en reservaten, of een bezoek brengen aan de San Blas-eilanden waar de Kuna-indianen hun nederzettingen hebben.

Naast een groeiende toeristische sector gaat het ook goed met de bankensector en de containerhavens, en er is een grote Vrije Zone, waar het onlangs visumtechnisch gemakkelijker werd voor Haïtianen om te komen handelen, waardoor Curaçao er een geduchte concurrent aan heeft gekregen.

Kortom: Panama is ‘booming’. En dan heb ik de allerbelangrijkste uitbreiding nog niet genoemd: de aanstaande verbreding van het Panamakanaal, zodat er nog grotere schepen doorheen kunnen varen. In augustus 2014, 100 jaar nadat het eerste schip het kanaal doorkruiste, moet deze uitbreiding zijn voltooid.
Al die groei en de daaruit voortvloeiende welvaart komt helaas niet bij iedere Panamees aan. Op weg naar ons hotel in de stad zien we glanzende Porsches ‘Panamera’ en Hummers in de file samen met stokoude en met tape aan elkaar hangende jaren 80-sedannetjes en pick up-trucks. Ook rijden we langs grauwe en vervallen flats waar de was uit de kozijnloze ramen hangt en zien we sloppen en vuilnisbergen in het rommelige niemandsland onder de elkaar kruisende stadssnelwegen en viaducten. Volgens de Index Mundi kent Panama de op een na grootste kloof tussen arm en rijk in Latijns-Amerika. 30 Procent van de Panamezen leeft in armoede. Het minimumloon ligt op ongeveer 500 dollar in de maand. Wel is de werkloosheid tussen 2006 en 2010 van 12 procent naar 3 procent gegaan en is de armoede iets afgenomen ten opzichte van vijf jaar geleden.

Hard Rock Hotel

Victoria en de chauffeur zetten ons af in het wolkenkrabberdistrict van Panama City. We maken ons op voor een overnachting in het Hard Rock Hotel, dat onlangs ‘soft’ geopend werd en eigenlijk ook nog niet helemaal af is. Sinds in 2007 de Seminole-stam uit Florida de Hard Rock-keten van de oprichters overnam zijn er wereldwijd naast Hard Rock Cafés ook steeds meer hotels en casino’s bijgekomen. De 62-verdiepingen tellende kolos in Panama-Stad met bijna 1500 kamers is ‘nog maar’ tot de 39e verdieping open voor gasten. Mijn kamer op de 34e kijkt uit over zee: de Bahia de Panama, aan de Stille Oceaan, waaraan de skyline zich nestelt. In de verte, aan de andere kant van de baai is de ‘Casco Viejo’ te zien, het monumentale oude centrum met haar kathedraal. Eens moet die het hoogste gebouw in de omtrek zijn geweest, nu valt hij in het niet. Nog verder weg liggen de schepen op de rede, klaar om morgen of overmorgen door het kanaal naar de Caribische Zee te varen.

Beneden me zie ik de blauwe schittering van het hotelzwembad zo’n vijftien verdiepingen lager. Als je aan de andere kant slaapt, heb je uitzicht op druk verkeer en hoge gebouwen. Het hotel heeft een hip interieur dat het midden houdt tussen glamoureus en rock & roll en elke verdieping staat in het teken van een bepaalde beroemdheid uit de muziekgeschiedenis. Het hangt, zoals het een keten betaamt, vol met memorabilia van artiesten en een bijzondere belichting maakt het af. Het hotel herbergt zowel toeristen als zakenmensen, maar ook medische toeristen, vanwege de ligging naast een enorm ziekenhuis. Aanpalend is ook winkelcentrum Multicentro met daarin merkkledingzaken, horeca en een casino. Na de officiële opening in december zal het pronkstuk van het hotel op de bovenste verdieping zijn: een bar/club die zich over de hele oppervlakte uitstrekt.

Sights en shopping

De volgende dag krijgen we een rondleiding door de Casco Viejo. Dit is inmiddels een Unesco-World Heritage Site die beetje bij beetje met steun wordt opgeknapt. De eeuwenoude gebouwen worden soms volledig gesloopt, op de gevel na, waarachter het pand in rap tempo weer wordt opgebouwd. Voor de sfeerliefhebbers staan er echter nog genoeg panden die er uitzien alsof ze na de Spaanse tijd nooit meer met een troffel zijn aangeraakt. Ook zijn er in dit district, net als in de wijken El Cangrejo (vlakbij het Hard Rock Hotel) en La Exposicion, genoeg restaurants en hotels te vinden. Na de oude stad staat het Albrook-winkelcentrum op het programma. Panama afficheert zich sinds enkele jaren als een echte winkelbestemming. Alleen al in de hoofdstad zijn vier hele grote shopping malls en een aantal kleinere winkelgebieden. In december opende buiten de stad de Westland Mall, de grootste in het land met 90.000 vierkante meter aan winkels. De Albrook Mall scheelt niet veel in grootte. Het winkelaanbod is zeer gevarieerd. Als je als buitenlander je paspoort laat zien, winkel je tax-free. Voor mensen die een keer ergens anders naartoe willen om te winkelen dan Miami, is Panama City een leuk alternatief.

Copa vliegt op dinsdag, donderdag, vrijdag en zaterdag van Curaçao naar Panama. Dat gebeurt met een Embraer 190 met daarin 94 zitplaatsen, waarvan zo’n 10 business class. Boek wel een tijdje van te voren of spaar, want een retourtje kan prijzig zijn. Tot 10 oktober heeft Copa wel een aanbieding als u uw ticket via een reisbureau boekt.

Meer informatie:
www.copaair.com
www.hrhpanamamegapolis.com
www.decameron.com

In de Casco Viejo.

Paardenritjes, aangeboden bij de resorts aan het strand. Ook deze jongens pikken een graantje mee van het groeiende toerisme.

Panamakanaal

De aanleg van het kanaal begon onder leiding van een Franse maatschappij in 1880, maar die onderneming faalde. Er waren toen naar schatting al 22.000 arbeiders, die uit alle windstreken kwamen, omgekomen aan ziektes en ongelukken. Na de onafhankelijkheid van Panama in 1903 sloot het land een deal met de Amerikanen, die de waterweg uiteindelijk tussen 1904 en 1914 afmaakten, waarna ze in een verdrag beklonken dat de Panamakanaalzone voor eeuwig Amerikaans gebied zou zijn. Maar in de jaren 60 liep de spanning tussen Panama en de Verenigde Staten op: de Panamezen vonden steeds meer dat zij recht hadden op het kanaal. Er moesten een bloedige opstand en nog enkele decennia overheen gaan voordat het zover was. In 1999 droeg de Verenigde Staten het kanaal over aan Panama. Sindsdien verdient het Centraal-Amerikaanse land honderden miljoenen dollars per jaar aan tolgelden voor de schepen. Gemiddeld betaalt een schip 100.000 dollar voor doorvaart. Per jaar gaan er zo’n 14.000 schepen doorheen. In oktober 2010 kwam het miljoenste schip door het kanaal. Om nog grotere schepen te kunnen laten doorvaren, stemde de bevolking in 2006 door middel van een referendum in met uitbreiding van het Panamakanaal. Het zal gedeeltelijk verlegd worden, verbreed, en voorzien van nieuwe, bredere sluizen. Het is een investering van meer dan 5 miljard dollar. Het Nederlandse ingenieursbureau DHV kreeg van de Panamese overheid de opdracht om samen met twee buitenlandse bedrijven het projectmanagement te voeren.

Een schip vaart het eerste bassin binnen van de Miraflores-sluizen in het Panamakanaal.

Zin in Vakantie ?

Een ‘long’ weekend er tussenuit?
Vrienden of familie op bezoek?
Relax… de plek bij uitstek:
www.LimestoneHoliday.com
koel op de wind, strand,
zwembad, appartementen
met al het gemak.
Even kajakken of duiken?
Bel: 767-3007 – 7670248 -
5290795
limestoneholiday@me.com